29 juli 2022

Gebiedsfactsheets Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux t.b.v. GGA Grenscorridor

Inhoud

Inleiding 3
Overzichtskaart Grenscorridor 4
Hoogtekaart 5
Kaart natuurwaarden Grenscorridor 6
Kaart waterlopen Grenscorridor 7
Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux 8
Aangrenzende Natura 2000-gebieden 9
Belangrijkste ontwikkelingen tot nu toe voor het Natura 2000-gebied 10
Belangrijkste ontwikkelingen Landelijk Programma Natuur (LPN) 11
Ambities in Natuurnetwerk Brabant 12
Overzicht lopende natuur- en waterprojecten en realisatie 13
De landbouwstructuur binnen de Grenscorridor 14
Huidige en voormalige veehouderijen 15
Ruimtedruk 16
Natuur, water en landbouwtransitie – Wat moeten we voor elkaar krijgen? 17
Stikstofdepositie en –problematiek 18
Stikstoftrends 19
Stikstofdepositie in Natura 2000-gebied 20
Grondwaterstanden sluiten niet altijd aan bij het habitattype 21
De waterkwaliteit van de waterlopen blijft onder druk staan 22
Natuur, water en landbouwtransitie – welke ambities hebben we in dit gebied voor 2050? 23
Adaptief programmeren: wat zien we op ons afkomen? 24
In de schil verenigen van de verschillende functies: 25
- Gezondheid 26
- Water en Bodem 27
- Klimaat 28
- Cultuur en Erfgoed 29
- Recreatie 30
- Economie 31
- Mobiliteit 32
- Energie 33
- Ruimtelijke ontwikkelingen 34

Totaalopgave Gebiedsimpuls Grenscorridor N69 35
Gebiedspartners GGA Grenscorridor 36

Inleiding

Aanleiding

De natuur en landbouw in Brabant staan beide onder druk. De rijkdom aan waardevolle en kwetsbare Brabantse natuur heeft sterk te lijden onder met name verdroging en stikstofneerslag. Plantensoorten verdwijnen, dieren worden bedreigd. Uiteindelijk heeft dit gevolgen voor onze voedselvoorziening en gezondheid. De landbouw op zijn beurt is volop in transitie. Ze zoekt de balans met gezondheid, natuur en landschap. Daarnaast zoekt ze nieuwe perspectieven om te kunnen blijven boeren, in evenwicht met de omgeving. Een gebiedsgerichte aanpak moet ons op weg helpen naar een Brabant waarin de condities voor de natuur (voldoende water, gezonde bodem, minder stikstof) goed zijn en de landbouw perspectief heeft. Het gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux en omgeving is één van de 17 gebieden binnen de overkoepelende Groenblauwe gebiedsgerichte aanpak waarin veel complexe opgaven samenkomen. De voorliggende factsheet heeft betrekking op het gehele Natura 2000-gebied. Voor een deel van dit gebied, onder de naam 'Grenscorridor', wordt een visie opgesteld welke richting geeft voor de ontwikkeling van natuur, water en landbouw in de nabije toekomst. Dit gebied kent naast deze drie belangrijke thema's nog vele andere thematieken die spelen, zoals de energietransitie, bereikbaarheid, woningbouwopgave en recreatie.

De volgende opgaven in en om Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux worden geïdentificeerd, ook van toepassing op de GGA Grenscorridor:

- Versnellen en intensiveren van het natuurherstel Natura2000-gebied;
- Creëren van ruimte voor de inliggende beken zodat deze op een natuurlijke manier stromen;
- Perspectief voor de blijvende boeren in de overgangszones om te kunnen blijven boeren, in evenwicht met de omgeving;
- Opheffen van de verdroging;
- Verbeteren van de waterkwaliteit en behalen van de Kaderrichtlijn Water-doelen;
- Afronden NatuurNetwerk Brabant;
- In de schil verenigen van de verschillende functies zoals water, natuur, landbouw, energietransitie, wonen, werken, infrastructuur en recreëren.

Doel

Deze factsheet geeft een eerste indruk van de huidige toestand van het Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux en de verschillende opgaven aangaande natuur, water en landbouw die hier spelen. De factsheet vormt de opmaat richting een breed gedragen gebiedsvisie voor de Grenscorridor, waarbij niet enkel opgaven op Nederlands grondgebied belangrijk zijn, maar zeker ook over de grens. De factsheet gaat in op de opgaven voor 2027 maar geeft ook een doorkijk naar de ambities voor het gebied voor het jaar 2050. De factsheet biedt betrokkenen de actuele gebiedsinformatie en moet gezien worden als een feitelijk document. De factsheet biedt de nodige informatie, maar zal, gezien de vele ontwikkelingen, mogelijk niet volledig te zijn.

Gebiedsbeschrijving

Het Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux ligt hoofdzakelijk in de gemeenten Bergeijk, Valkenswaard, Heeze-Leende, Cranendonck en Waalre. Het gebied sluit aan op Natura 2000-gebied Noord-Oost Limburg in de Vlaamse gemeenten Lommel, Pelt en Hamont-Achel. De gebiedsgerichte aanpak (GGA) voor de Grenscorridor heeft betrekking op het westelijk deel van het Natura 2000-gebied. Globaal wordt de Grenscorridor begrensd door de A67 aan de noordzijde en N71 en Kanaal Bocholt-Herentals (België) aan de zuidzijde. Aan de oostzijde wordt het gebied begrensd door Groote Heide en Leenderbos. Aan de westzijde is de grens de waterscheiding van Keersop, Beekloop en Dommel. Het gebied wordt diagonaal doorsneden door de N69 Zuid welke Nederland en België met elkaar verbindt en aansluit op de N74 in België. Het gebied kenmerkt zich door veel buitengebied (heide, bossen, beekdalen) en enkele bebouwingsconcentraties.

Overzichtskaart Grenscorridor

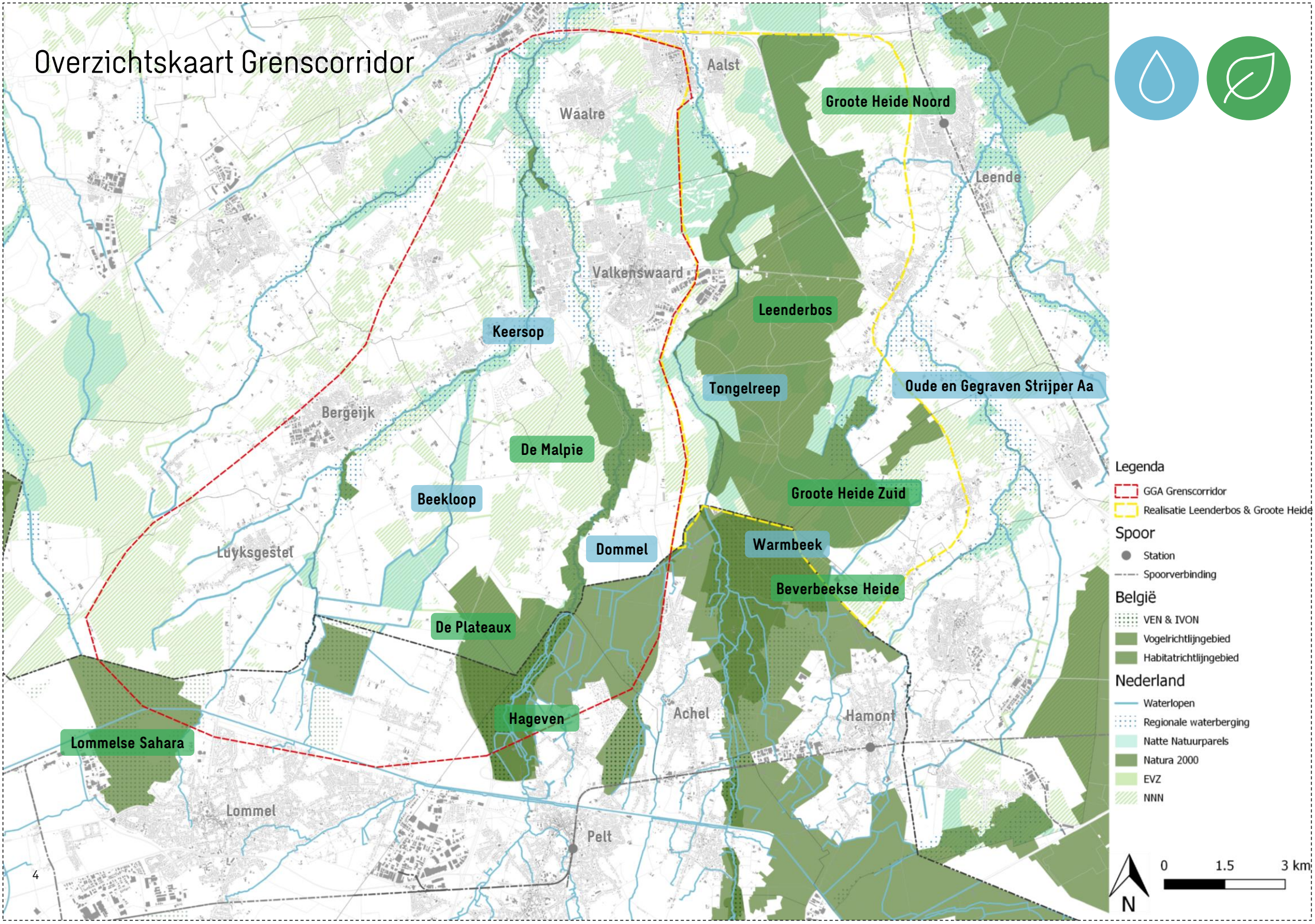

Hoogtekaart

Het plangebied wordt gekenmerkt door de hoogteverschillen. In het zuiden, over de grens met België, loopt de maaiveldhoogte op tot 40 m boven zeeniveau. In de noordelijker gelegen delen van de beekdalen is de maaiveldhoogte iets lager dan 20 m boven zeeniveau. Naast een zuid-noord georiënteerd verloop is er ook sprake van west-oost/oost-west georiënteerde verlopen. Dit heeft te maken met de afwisseling van hoge koppen, flanken van de beekdalen en de beekdalen zelf.

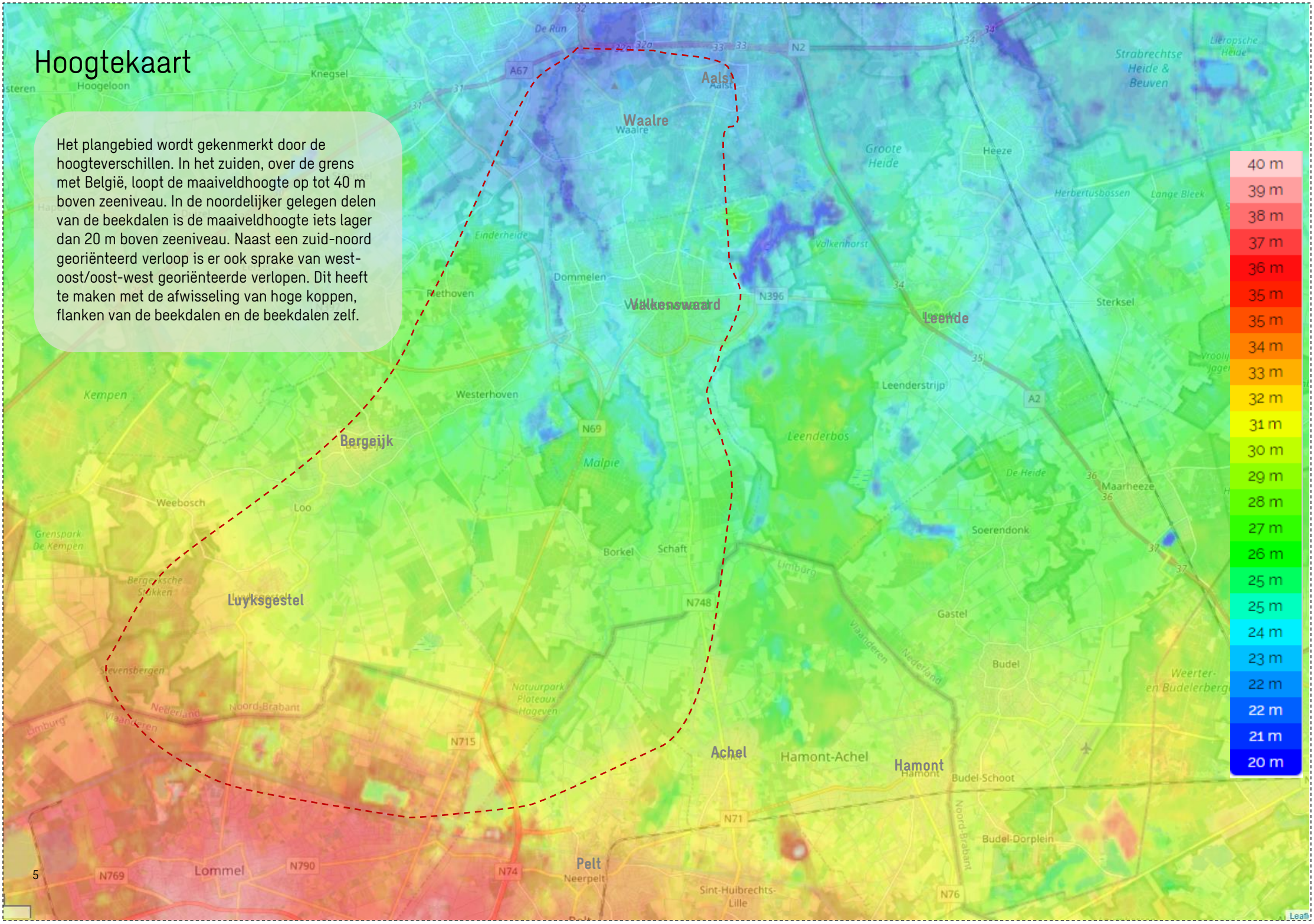

Kaart Natuurwaarden

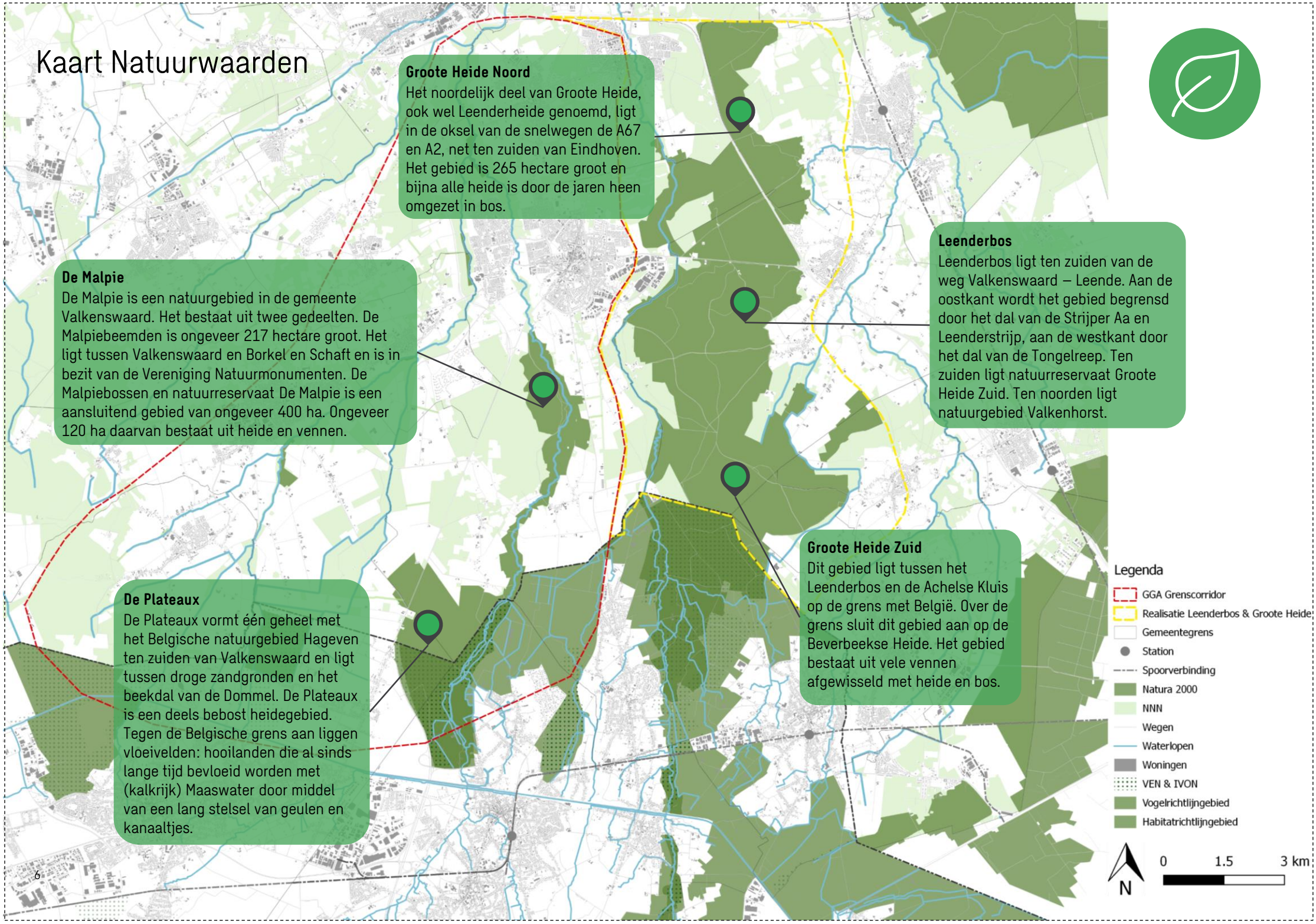

Groote Heide Noord
Het noordelijk deel van Groote Heide, ook wel Leenderheide genoemd, ligt in de oksel van de snelwegen de A67 en A2, net ten zuiden van Eindhoven. Het gebied is 265 hectare groot en bijna alle heide is door de jaren heen omgezet in bos.

Leenderbos
Leenderbos ligt ten zuiden van de weg Valkenswaard – Leende. Aan de oostkant wordt het gebied begrensd door het dal van de Strijper Aa en Leenderstrijp, aan de westkant door het dal van de Tongelreep. Ten zuiden ligt natuurreservaat Groote Heide Zuid. Ten noorden ligt natuurgebied Valkenhorst.

De Malpie
De Malpie is een natuurgebied in de gemeente Valkenswaard. Het bestaat uit twee gedeelten. De Malpiebeemden is ongeveer 217 hectare groot. Het ligt tussen Valkenswaard en Borkel en Schaft en is in bezit van de Vereniging Natuurmonumenten. De Malpiebossen en natuurreservaat De Malpie is een aansluitend gebied van ongeveer 400 ha. Ongeveer 120 ha daarvan bestaat uit heide en vennen.

Groote Heide Zuid
Dit gebied ligt tussen het Leenderbos en de Achelse Kluis op de grens met België. Over de grens sluit dit gebied aan op de Beverbeekse Heide. Het gebied bestaat uit vele vennen afgewisseld met heide en bos.

De Plateaux
De Plateaux vormt één geheel met het Belgische natuurgebied Hageven ten zuiden van Valkenswaard en ligt tussen droge zandgronden en het beekdal van de Dommel. De Plateaux is een deels bebost heidegebied. Tegen de Belgische grens aan liggen vloeivelden: hooilanden die al sinds lange tijd bevloeid worden met (kalkrijk) Maaswater door middel van een lang stelsel van geulen en kanaaltjes.

Kaart Waterlopen

Keersop (Natura 2000-gebied)
De Keersop slingert vanaf de grens met België door het landschap naar de Dommel, waarin hij uitmondt. De Keersop ligt op het Kempisch Plateau en heeft verschillende bovenlopen. De Keersop is waardevol voor zowel vissen als macrofauna door de combinatie van kalkhoudend en snelstromend water en een bodem van grind en zeer grof zand. In de Keersop komt een populatie beekprikken voor. De populatie lijkt door de jaren heen stabiel. Wel is de populatie erg kwetsbaar. De KRW-beoordeling van de Keersop voor vissen, macrofauna en macrophyten is matig, evenals de chemische kwaliteit

Tongelreep (Natura 2000-gebied)
De Tongelreep ontspringt in België bij Peer en mondt bij Eindhoven uit in de Dommel. Op Belgisch grondgebied heet de Tongelreep de Warmbeek. De beek wordt hoofdzakelijk gevoed door Maaswater dat ingelaten wordt vanuit het kanaal Bocholt Herentals en regenwater uit haar stroomgebied. De gehalten aan fosfaat vormen een probleem in de bovenstroomse meetpunten. Vissen, waterplanten en macrofauna kregen volgens de KRW-maatlatten de beoordeling “goed”.

Beekloop
De Beekloop is een zijbeek van de Keersop en heeft momenteel vergelijkbare hoge ecologische waarden voor onder andere de beekprik en het habitattype ‘beken en rivieren met waterplanten’. De KRW-beoordeling van de Beekloop voor vissen, macrofauna en macrophyten is matig, evenals de chemische kwaliteit

Oude en Gegraven Strijper Aa
De Oude Strijper Aa ontspringt op de Gastelse Heide. De Oude Strijper Aa is van oorsprong voornamelijk gevoed met kwel en had nooit voldoende debiet en stroming om te meanderen. De Gegraven Strijper Aa is zoals de naam als doet vermoeden net als de Oude Strijper Aa door de mens gegraven ten tijde van de ruilverkaveling eind jaren ’70 en vormt de oostgrens van het Natura 2000-gebied Leenderbos. In het dorp Strijp komt hij samen met de Oude Strijper Aa. De zinkconcentraties in het grondwater binnen het stroomgebied zijn hoog.

Dommel (Natura 2000-gebied)
De Dommel ontspringt in België, stroomt door Eindhoven en mondt bij ‘s-Hertogenbosch uit in de Maas. Het Dommeldal is een duidelijk herkenbaar beekdal met deels nog beemdverkaveling. De Dommel ligt tot voor een groot deel op het Kempisch Plateau. Hier komt een dunne deklaag voor met daaronder een slechtdoorlatende laag, waardoor de Dommel snel reageert op neerslag. De snelle afvoerpieken worden verder versterkt door intensieve drainage, gegraven sloten en verhard oppervlak. Door historische en actuele lozingen van de zinkfabriek in Neerpelt kennen de Dommel en omliggende gronden die inunderen ernstige en deels urgente (water)bodemverontreiniging.

Legenda
- GGA Grenscorridor
- Realisatie Leenderbos & Groote Heide

België
- VEN & IVON
- Vogelrichtlijngebied
- Habitatrichtlijngebied

Nederland
- Waterlopen
- Regionale waterberging
- Natte Natuurparels
- EVZ
- Natura 2000
- NNN

N

0 1.5 3 km

Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux

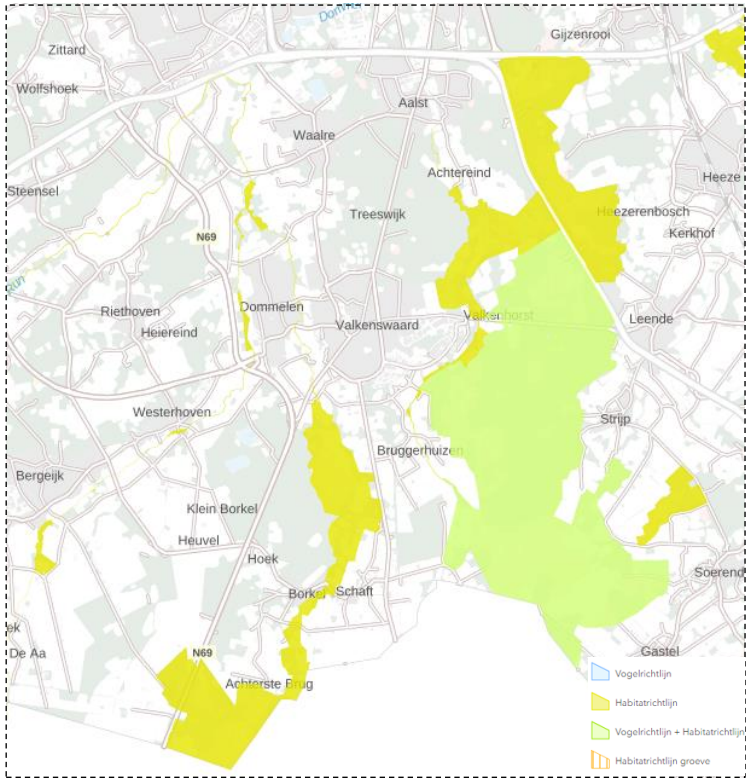

Gebiedsnummer	136
Gebiedsnaam	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux
Status	Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn
Overbelasting stikstof	Ja
Gemeente	Bergeijk, Cranendonck, Eersel, Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre
Provincie	Noord-Brabant
Voortouwnemer	provincie Noord-Brabant
Sitecode HR	NL9801036
Sitecode VR	NL3009014
Totale oppervlakte in hectare	4390
Oppervlakte HR in hectare	4390
Oppervlakte VR in hectare	2520

Het **Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux** is een Natura2000-gebied van **4.390 hectare** en ligt in het grensgebied van de Provincie Noord-Brabant en Limburg in België. Het gebied bestaat uit **twee delen**:

- **Het oostelijk deel** omvat de Groote Heide in het noorden, de gemeentebossen van Heeze, de landgoederen Valkenhorst en Heezerheide en de boswachterij Leende. Dit deel is onderdeel van het Kempische landschap dat gekenmerkt wordt door hoogteverschillen die tijdens de laatste ijstijd zijn ontstaan door dekzandafzettingen. Over het algemeen is het landschap glooiend, maar plaatselijk is het dekzandlandschap verstoven, waardoor een sterker reliëf aanwezig is. Tot het begin van de twintigste eeuw was de dekzandrug bedekt met onafzienbare heide. Grote delen zijn in de crisisjaren van de vorige eeuw op grote schaal bebost. Delen van het heidelandschap zijn echter gespaard gebleven, zoals ook een aantal vennen in de heide en de bossen. Het heidelandschap wordt doorsneden door - deels gekanaliseerde - laaglandbeken, die plaatselijk omzoomd zijn door hooilanden, beekbegeleidende bossen en hakhoutpercelen. Op de overgang naar de beken is sprake van een hogere grondwaterstand en uittredende kwel.
- **Het westelijk deel** betreft De Plateaux, het dal van de Dommel en gedeelten van de beeklopen van de Run en de Keersop. De Plateaux is een deels bebost heidegebied. Tegen de Belgische grens aan liggen vloeivelden: hooilanden die al sinds lange tijd bevloeid worden met (kalkrijk) Maaswater door middel van een lang stelsel van geulen en kanaaltjes. In de heide van de Malpie liggen een aantal grote vennen. Op meerdere locaties zijn kleine jeneverbesstruwelen aanwezig. Langs de Dommel liggen vochtige en natte graslanden en bossen.

In het gebied zijn verschillende beheerders actief: Staatsbosbeheer; Brabants Landschap; Bosgroep namens de gemeente Valkenswaard; Natuurmonumenten; Waterschap de Dommel

Beschermde habitattypen en –soorten

Habitattypen	Oppervlakte[1]	Kwaliteit[2]	Kernopgave[3]
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	>	>	6,08
H2330 Zandverstuivingen	>	>	6,08
H3130 Zwakgebufferde vennen	>	>	6,02, wateropgave
H3140 Kranswierwateren	=	=	/
H3160 Zure vennen	>	>	6,03, wateropgave
H3260A Beken en rivieren met waterplanten	>	>	5,01, wateropgave
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	>	/
H4030 Droge heiden	>	>	6,08
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	>	>	/
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	=	>	/
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	=	=	/
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	=	=	/
H7210 Galigaanmoerassen	=	=	/
H9190 Oude eikenbossen	=	=	/
H91D0 Hoogveenbossen	>	>	/
H91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	>	>	/

Habitatrichtlijnsoorten	Populatie	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Kernopgave
H1042 Gevlekte witsnuitlibel	>	>	>	6,02, wateropgave
H1096 Beekprik	=	=	=	/
H1134 Bittervoorn	=	=	=	/
H1149 Kleine modderkruiper	=	=	=	/
H1166 Kamsalamander	=	=	=	/
H1831 Drijvende waterweegbree	>	>	>	5,01, wateropgave

Broedvogels	Aantal broedparen	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Kernopgave
A224 Nachtzwaluw	30	=	=	6,08
A246 Boomleeuwerik	55	=	=	/
A276 Roodborsttapuit	60	=	=	/

[1] Instandhoudingsdoel voor oppervlakte habitattype in het gebied (= behoud; > uitbreiding)
[2] Instandhoudingsdoel voor kwaliteit van het habitattype in het gebied (= behoud; > verbetering)
[3] Klik **hier** voor een overzicht van de kernopgaven per habitattype
Bron: Doelstellingen Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux

Aangrenzende Natura 2000-gebieden

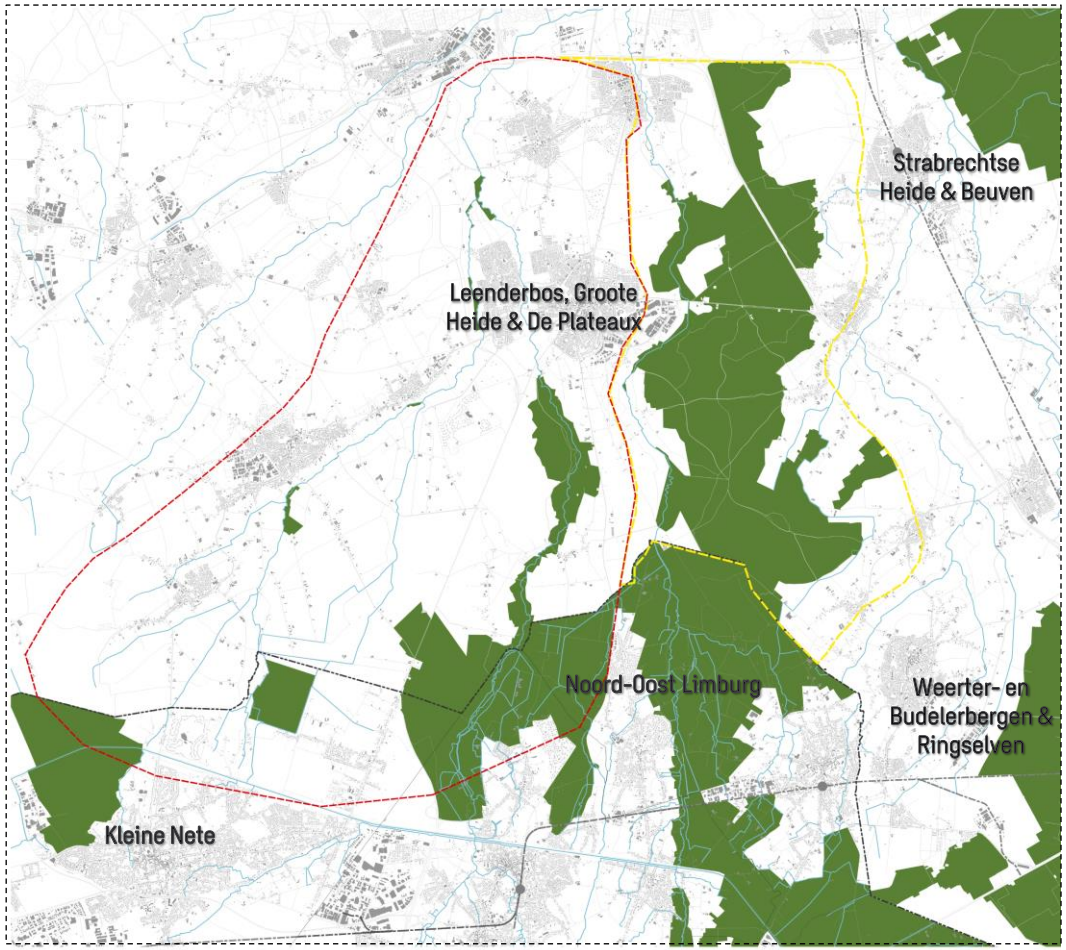

Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux maakt onderdeel uit van het grensoverschrijdend natuurgebied **Kempen-Broek**. Dit strekt zich uit in België, waar ook Natura 2000-gebieden bij de landsgrens liggen. In België heet het Natura 2000-gebied tegen de grens **Noord-Oost Limburg**. Dit gebied heeft een totale oppervlakte van 6372.00 ha en kent 18 beschermde habitats en 29 beschermde soorten. De hiernaast weergegeven kaart toont dat dit gebied ook een verbinding voorziet met het Natura 2000-gebied **Weerter- en Budelerbergen & Ringselven**. Ten noordoosten van Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux ligt het Natura 2000-gebied **Strabrechtse Heide & Beuven**. De bovenlopen van de Keersop vinden hun oorsprong in het gebied van de **Kleine Nete**.

Noord-Oost Limburg
Dit gebied beslaat een totale oppervlakte van in totaal 6.372 hectare verspreid over drie verschillende Vogel- of Habitatrichtlijngebieden. Het gebied tegen de grens met Nederland betreft Vogel- en Habitatrichtlijngebied **Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof**. Hier liggen goede (potentiële) ecologische verbindingen die benut kunnen worden. Het meest ambitieuze doel voor Noord-Oost Limburg is het herstel van minstens 40 ha laagveenmoeras in het Stamprooierbroek, waar de meest zeldzame vogelsoorten broeden. Hiervoor moet er ruimte voor veel en zuiver water gemaakt worden. In de beekvalleien (Dommel en Warmbeek) worden ruigten, broekbossen en natuurlijke beekprofielen tot doel gesteld. Waardevolle, vochtige graslanden worden niet meer (over)bemest en wemelen van de insecten, kleine zoogdieren, amfibieën, waardoor ze een rijk gevulde voorraadkamer zijn voor talrijke weidevogels en roofvogels. Ook zijn netwerken van kleine landschapselementen hier prioritair met het ultieme doel 10 broedparen grauwe klauwier. De galigaanmoerassen en bossen worden sterk uitgebreid.

Kleine Nete
Het valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden, de Zegge en de Ronde Put beslaat een gebied van circa 9.126 hectare. De Kleine Nete is een van de meest natuurlijke rivieren in Vlaanderen met een goede waterkwaliteit en met een prachtige natuurmix, zoals veenrelicten, ruigtes, graslanden, bossen en heide. Je kunt er soorten als de gevlekte witsnuitlibel, de gladde slang en de groenknolorchis vinden. Het gebied telt 22 beschermde habitats en 29 beschermde soorten.

Strabrechtse Heide & Beuven
De Strabrechtse Heide bestaat grotendeels uit glooiend dekzandlandschap, met daarnaast een deel stuifzandlandschap. Het gebied wordt gekenmerkt door een afwisseling van droge stukken met heide (deels op voormalig stuifzand), kleine stuifzanden en laagtes met natte heide en vennen. In het oosten van het gebied ligt het Beuven, het grootste ven van Nederland. Het gebied beslaat circa 1.843 hectare.

Weerter- en Budelerbergen & Ringselven
Dit gebied beslaat een gebied van in totaal 3.164 hectare. Het gebied bestaat uit de deelgebieden Weerterbos, Ringselven en Kruispeel (Habitatrichtlijngebied) en de Hugterheide en de Weerter- en Budelerbergen (Vogelrichtlijngebied). De Weerter en Budelerbergen bestaan uit een aaneengesloten (naald)bosgebied met een centraal gelegen heide- en stuifzandterrein.

Belangrijkste ontwikkelingen tot nu toe voor het Natura 2000-gebied

Aanwijzing en wijzigingsbesluiten

De soorten en habitattypen van het Natura 2000-gebied zijn opgenomen in het 'aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux van de Staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken van 4 juli 2013', (PDN/2013-136; Stcrt. 2013,19978). Er zijn twee wijzigingsbesluiten waarbij soorten/habitatten zijn toegevoegd en weggestreept. Het wijzigingsbesluit van 28 mei 2015 is definitief: link. In dit besluit is het volgende habitattype verwijderd: "H5130 Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland" en de volgende habitattypen toegevoegd: "H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische Chara spp. vegetaties" (Verkorte naam: Kranswierwateren); "H7140 Overgangs- en trilveen"; en "H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur". Het wijzigingsbesluit van 23 februari 2018 is nog in ontwerp: link. In dit besluit is toegevoegd: "H1149 Kleine modderkruiper (Cobitis taenia)"

Gezette stappen in de afgelopen 10 jaar

- **Beheerplan 2016 – 2017:** Voor Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux is in oktober 2017 het beheerplan vastgesteld. De hierin voorgestelde maatregelen dragen bij aan de goede staat van instandhouding van de habitats. Het beheerplan is via deze link te raadplegen: Natura 2000-beheerplan Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136). In paragraaf 5.9 van het beheerplan worden de maatregelen beschreven ter voorkoming van verslechtering, behoud/verbetering van kwaliteit en/of uitbreiden oppervlak voor de verschillende planperioden. In 2022/2023 is een nieuw beheerplan voorzien. Enkele belangrijke maatregelen zijn het kleinschalig baggeren van vennen, plaggen van vergraste delen en het vergroten van de kwelflux in het dal van Dommel, Strijper Aa, Keersop en Tongelreep door onder andere beekherstel, demping van greppels en sloten, en bosomvorming.
- **Gebiedsanalyse 2017:** Op 15 december 2017 heeft Provincie Noord-Brabant de gebiedsanalyse Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136) (herstelstrategie) vastgesteld. De gebiedsanalyse richt zich op stikstofgevoelige soorten en habitats uit het Natura 2000 aanwijzingsbesluit (2013) en is opgesteld in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), welke inmiddels niet meer bestaat. In de gebiedsanalyse is een maatregelenkaart opgenomen met daarop maatregelen aangaande onder meer exoten, stikstof, bodemverbetering, beplanting en grondwater (zie bijlage 2 van de gebiedsanalyse). In 2023 volgt een update van de gebiedsanalyse.

Voortgang uitvoering Natura 2000 maatregelen

De voortgang van de herstelmaatregelen wordt jaarlijks landelijk gerapporteerd. De rapportage is gebaseerd op de (uniforme) voortgangsmonitoring in een gebiedsrapportage. De gebiedsrapportage van elk van de 118 Natura2000-gebieden wordt door het bevoegd gezag aangeleverd voor de peildatum 31 maart. De centrale vraag hierbij is of herstelmaatregelen tijdig worden uitgevoerd. Om dit te monitoren voert de Provincie Noord-Brabant jaarlijks veldbezoeken uit op haar Natura 2000-gebieden. Op basis van het meest recente veldonderzoek in Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux van augustus 2021 kan worden geconcludeerd dat: "Voor het Leenderbos zijn er zorgen over het dichtgroeien van de oostelijke heidecorridor met bosopslag. Hierdoor komt de verbindingsfunctie voor soorten van stuifzandheiden en zandverstuivingen waarvoor deze corridor is ingericht in het gedrang."

In maart 2021 is de laatste Monitoringsrapportage Natura-2000-en Stikstof 2020 gepubliceerd op de website van BIJ12. Hierin zijn geen maatregelen vermeld voor "Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux" die onder druk staan, waardoor geconcludeerd kan worden dat de uitvoering van maatregelen op de peildatum nog op schema lag en doelen behaald gaan worden.

11	**136**	**Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux**	**Provincie Noord-Brabant**
Onverwachte ontwikkeling:		Voor het Dommeldal zijn er bij de beheerder zorgen over de ontwikkeling van het leefgebied van de kamsalamander, enerzijds vanwege de aanhoudende droogte in 2018-2020 en anderzijds vanwege de aanwezigheid van exoten zoals watercrassula in de nieuw aangelegde poelen. Er kon tijdens het veldbezoek ook (nog) niet vastgesteld worden wat de effecten van de uitgevoerde hydrologische maatregelen in het Dommeldal zijn. De zorg van een verdere achteruitgang kon ondanks de maatregelen en gezien overige ontwikkelingen (zoals bv de droogte) tijdens dit veldbezoek niet weggenomen worden.	
Actie in 2021		De kamsalamanderpoelen zullen jaarlijks door de beheerder worden gemonitord om te zien of ze voldoende water bevatten. In 2020 is door het waterschap een onderzoek gedaan naar de effecten van onder andere het opzetten van het peil van de Dommel. Over het uitvoeren van deze en andere maatregelen zullen in 2021 besluiten worden genomen.	

Gerapporteerde voortgang Monitoringsrapportage Natura-2000 en Stikstof 2020

Belangrijkste ontwikkelingen Landelijk Programma Natuur (LPN)

Het landelijk programma natuur (LPN) is een financieringsstroom vanuit het Rijk, opgezet om onze kwetsbare natuur robuuster te maken. In het najaar van 2019 presenteerden Rijk en provincies op de Natuurtop in Groningen met het document 'Nederland Natuurpositief' de ambitie om natuur niet langer alleen te versterken, maar ook te verbreden en verbinden. Verbreden, zodat het een vanzelfsprekend onderdeel wordt van andere sectoren en ontwikkelingen; verbinden, zodat de hele maatschappij natuurinclusief gaat denken en werken. Dit betekent dat natuur niet alleen binnen natuurgebieden versterkt moet worden, maar overal: in steden, op het platteland en in de grote wateren, binnen de landbouw, bij uitbreiding van infrastructuur en tijdens de energietransitie. In de Voortgangsrapportage Natuur (VRN) rapporteren Rijk en provincies ieder jaar hoe de uitvoering van het natuurbeleid vordert. Het betreft de natuurkwantiteit (bestaande uit Natuurnetwerk Nederland (NNN) in de natuurgebieden en Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) buiten het NNN) en natuurkwaliteit.

Natuurkwantiteit NNN d.d. 31 december 2020

Tussen 2011 en 2020 is ruim **44 duizend hectare nieuwe natuur binnen het Natuurnetwerk Nederland** ingericht waarbij in 2020 de **daadwerkelijke toename 2.850 hectare** bedroeg. Deze jaarlijkse toename is redelijk stabiel maar vraagt om een versnelling om de ambitie waar te maken. In het kader van het Programma Natuur maken provincies en Rijk nadere afspraken over versnelling van de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland en over extra natuurmaatregelen, die moeten leiden tot een betere staat van instandhouding van soorten.

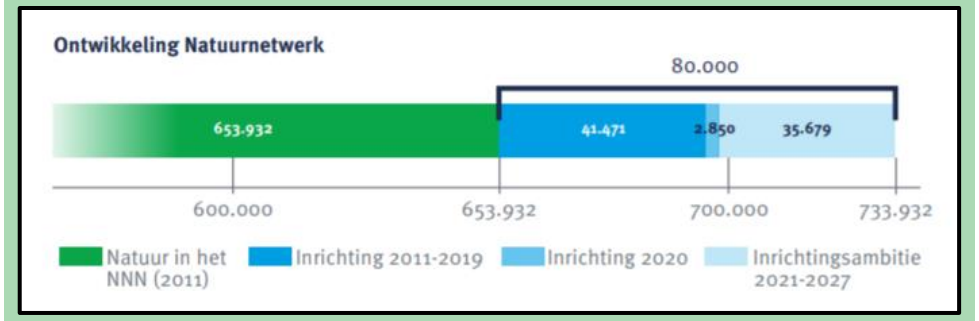

Natuurkwantiteit ANLb d.d. 31 december 2020

In 2020 nam de oppervlakte agrarisch natuurbeheer in Nederland toe met circa **4.300 hectare** ten opzichte van 2019. In totaal is **100.666 hectare** onder beheer van ANLb. Daarmee wordt op ruim 5% van het agrarische areaal enige vorm van agrarisch natuurbeheer uitgevoerd. Bijna 80% van dit areaal wordt beheerd voor weidevogels.

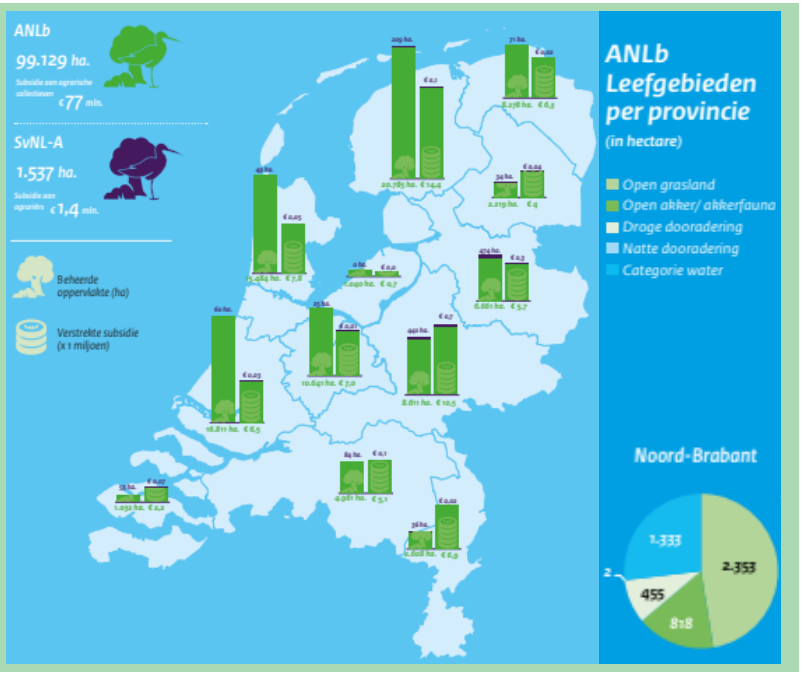

Natuurkwaliteit NNN d.d. 31 december 2020

Kijkend naar de doelen van de VHR is de natuurkwaliteit nog onvoldoende. Ongeveer driekwart van de habitatrichtlijnsoorten en 90% van de habitattypen verkeren in een ongunstige staat van instandhouding (Svl). Daarentegen is de trend voor de VHR-soorten ongeveer gelijk gebleven of duidt op een lichte verbetering. Van de habitatrichtlijnsoorten zijn meer soorten toegenomen dan afgenomen. Dat geldt in mindere mate ook voor de vogels van de Vogelrichtlijn, waarbij vooruitgaande en achteruitgaande soorten elkaar iets meer in balans houden. Voor de habitattypen zijn in de afgelopen periode (iets) meer habitattypen met een ongunstige Svl nog verder achteruitgegaan dan vooruitgegaan. Vergeleken met andere Europese landen scoort Nederland laag als het gaat om de toestand van VHR-soorten en habitattypen. Voor alle soorten en ecosystemen in totaal geldt dat in 2020 bijna 61% van de soorten niet werd bedreigd in zijn voortbestaan. Vanaf 2008 vertonen echter iets meer soorten een afname dan een toename. Van 'alle' ecosystemen heeft 38% van het areaal landnatuur een vrij hoge tot hoge kwaliteit, tegenover 60% met een vrij lage tot lage kwaliteit.

Ambities in Natuurnetwerk Brabant

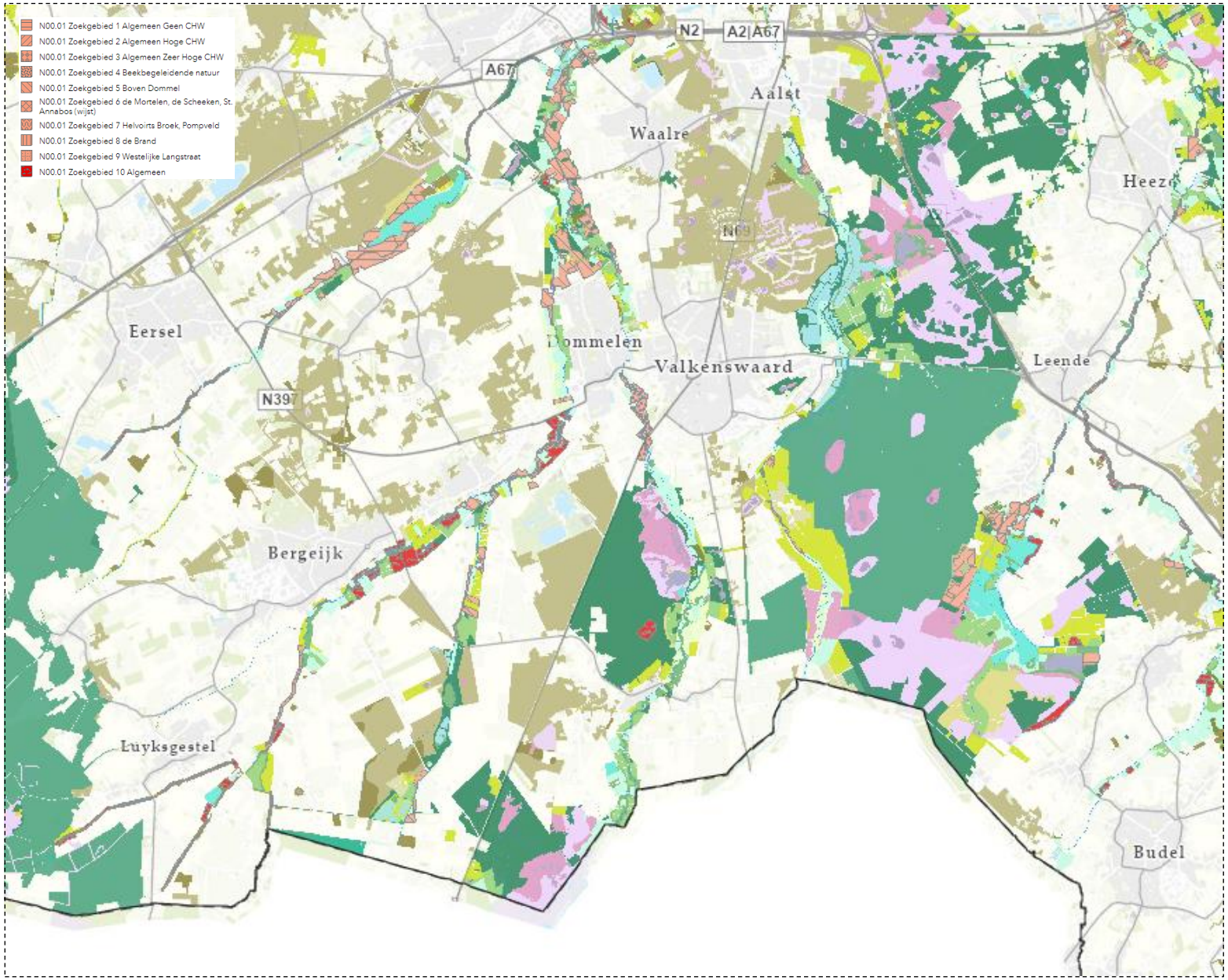

Ambitietypen NNB
Het Natuurbeheerplan (NBP) is een beleidskader voor het provinciale natuurbeleid. In het NBP begrenzen en beschrijven provincies de gebieden waar beheerders subsidie kunnen krijgen voor het beheer en de ontwikkeling van natuur, agrarische natuur en landschapselementen.

De begrenzing is aangeduid op twee kaarten, de beheertypenkaart en de ambitiekaart. Op de beheertypenkaart staat de actuele natuursituatie voor het (agrarisch) natuurbeheer. Op de ambitiekaart staat de ambitie van de provincies voor de (agrarische) natuur.

De hier weergegeven figuur toont een uitsnede van de ambitiekaart. Hierop staan de ambitietypen die de provincie heeft aangewezen in en rond de Grenscorridor.

- N01.02 Duin- en kwelderlandschap
- N01.03 Rivier- en moeraslandschap
- N01.04 Zand- en kalklandschap
- N02.01 Rivier
- N03.01 Beek en Bron
- N04.01 Kranswierwater
- N04.02 Zoete Plas
- N04.04 Afgesloten zeearm
- N05.02 Gemaaid rietland
- N05.03 Veenmoeras
- N05.04 Dynamisch moeras
- N06.01 Veenmosrietland en moerasheide
- N06.02 Trilveen
- N06.03 Hoogveen
- N06.04 Vochtige heide
- N06.05 Zwakgebufferd ven
- N06.06 Zuur ven en hoogveenven
- N07.01 Droge heide
- N07.02 Zandverstuiving
- N08.03 Vochtige duinvallei
- N10.01 Nat schraalland
- N10.02 Vochtig hooiland
- N11.01 Droog schraalgrasland
- N12.01 Bloemdijk
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
- N12.03 Glanshaverhooiland
- N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland
- N12.05 Kruiden- of faunarijke akker
- N12.06 Ruigteveld
- N13.01 Vochtig weidevogelgrasland
- N13.02 Wintergastenweide
- N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos
- N14.02 Hoog- en laagveenbos
- N14.03 Haagbeuken- en essenbos
- N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos
- N16.03 Droog bos met productie
- N16.04 Vochtig bos met productie
- N17.02 Droog hakhout
- N17.03 Park- of stinzenbos
- N17.04 Eendenkooi
- N17.05 Wilgengriend
- N17.06 Vochtig en hellinghakhout

Overzicht lopende natuur- en waterprojecten en realisatie

Het provinciaal natuurbeheerplan is een beleidskader om het Europese-, rijks- en provinciale natuur- en landschapsbeleid te realiseren. Het Natuurbeheerplan beschrijft per (deel)gebied welke natuur- en landschapsdoelen nagestreefd worden. Het gaat daarbij om bestaande natuurgebieden, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden worden ingericht en beheerd volgens agrarisch natuurbeheer en de Natura 2000-gebieden. Per gebied binnen de Grenscorridor is er een organisatie die het project trekt, zoals onder andere Staatsbosbeheer, Waterschap De Dommel, Brabants Landschap, Natuurmonumenten of gemeenten. Deze trekkers dienen de voortgang te bewaken en hierover te rapporteren aan de provincie Noord-Brabant. Op deze pagina is per deelgebied aangegeven wat de stand van zaken is aangaande de realisatie van groene en blauwe opgaven. In de figuur is de restopgave voor NNB weergegeven.

Restopgave NNB

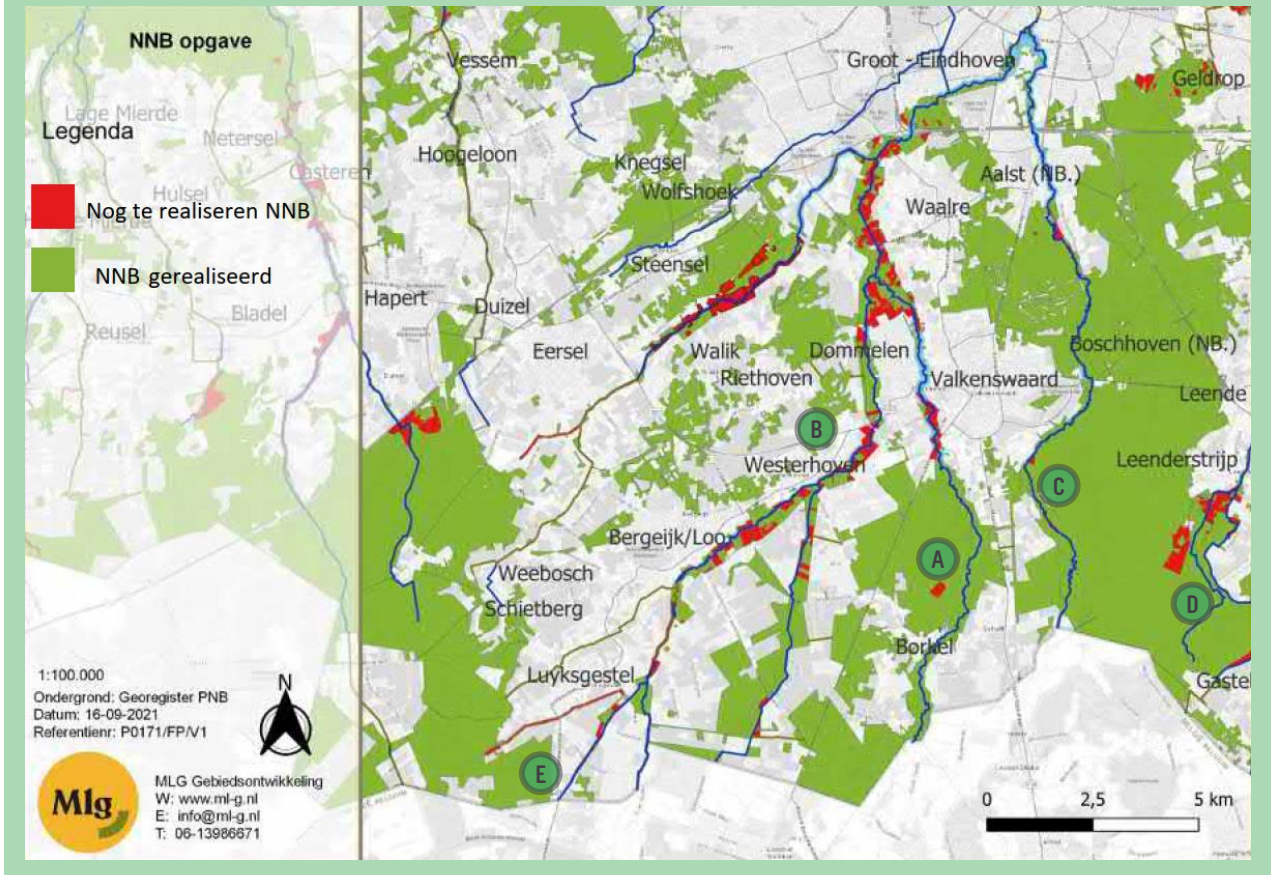

Dommeldal (A)

Voor het Dommeldal, bestaande uit Dommeldal Noord, -Zuid, Elshouters – 't Heike en De Malpie, is een Uitvoeringsprogramma opgesteld met daarin de groenblauwe doelen (N2000, NNB en KRW) die in dit gebied spelen. Per april 2021 is de restopgave qua verwerving (en inrichting) voor het Natuur Netwerk Brabant bepaald. In totaal moet er nog 204 hectare verworven worden.

Keersop (B)

De projecten rond de Keersop zijn grotendeels in uitvoering. Werkzaamheden aan de Keersopperbeemden en Kromhurken vinden momenteel plaats. Het gaat hier om de realisatie van resp. 30 ha en 10 ha NNB. Een deelproject dat momenteel in de voorbereidende fase is omvat Keersop-midden. Uitvoering vindt naar verwachting in 2024/2025 plaats. Voor elk van deze projecten gelden zowel groene (NNB, N2000) als blauwe (KRW) opgaven.

Tongelreep (C)

Dit gebied kan worden opgesplitst in fase 1 (Tongelreep Noord), fase 2 (Tongelreep-Zuid). Fase 1 is in uitvoering en wordt spoedig afgerond. Fase 2 is deels in uitvoering. Daarnaast is er het convenant Beeklandschap, een samenwerkings-overeenkomst van Nederlandse en Belgische bevoegd gezagen over de volledige loop van de Tongelreep/Warmbeek.

Oude en Gegraven Strijper Aa (D)

Het beekherstel van de Oude Strijper Aa is uitgevoerd. De nazorgfase is gestart. Wel is er sprake van een restopgave. Er moet nog ongeveer 43 ha aan grond worden verworven. Circa 75 ha aan eigendom van Staatsbosbeheer moet nog worden ingericht als NNB. Voor de Gegraven Stijper Aa zijn er nog opgaven i.h.k. van KRW voor de inrichting van de beek (o.a. beekherstel).

Bovenlopen Keersop / Beekloop (E)

De projecten rond de bovenlopen van de Keersop moeten nog gaan lopen. Wel is er al een deelproject opgepakt. Het gaat hier om 7 hectare aan beekherstel van de Oude Weijer, ook wel Parelsnoer van Weijers genoemd. Natuurmonumenten herstelt de oude visvijvercomplexen zodat zeldzame vogels hier hun plek weer vinden. Daarnaast krijgt het gebied ook een functie als waterbuffer.

De landbouwstructuur binnen de Grenscorridor

In het gebied vind je een diversiteit aan agrarische bedrijven. Het kent voornamelijk melkveehouders, maar ook een sterke akkerbouwsector. Ook kent het gebied verschillende bedrijven gespecialiseerd in vollegrondsgroenten en verschillende intensieve veehouderijen. De agrarische sector in het gebied zit ingeklemd tussen bebouwing, natuurgebieden Leenderbos, De Malpie en De Plateaux en de beekdalen van de Keersop, de Beekloop, de Dommel en de Tongelreep. Aan de oostzijde van het Leenderbos liggen de beekdalen van de Strijper en Buulder Aa. Desondanks is er in dit gebied een grote groep jonge ondernemers die klaar staan als opvolger en verder willen met het bedrijf. De druk op de grond in dit gebied is groot, wat verschillende uitdagingen met zich mee brengt. Blijft er wel voldoende grond beschikbaar voor de landbouw? Welke kansen biedt de omgeving? En hoe creëer je een economisch duurzaam toekomstperspectief?

In een aantal gebieden is het aantal landbouwbedrijven de afgelopen jaren afgenomen. Het is van belang voor het gebied om de groep ondernemers die het bedrijf de komende jaren wil voortzetten, te koesteren.

Waalre
Dit is een kleinschalig gebied met natuur, water, landbouw en bewoning. Er zitten nog 6 tot 8 ondernemers in het gebied. Voornamelijk melkvee en een aantal bedrijven met een neventak (kinderopvang, zorg, recreatie, natuurbeheer). Enkele bedrijven zoeken meer verbinding met de natuur.

Algemeen: de beekdalen
De beekdalen spelen in het gebied een bepalende rol. Het waterschap is bezig met het realiseren van de natuur en wateropgave in de beekdalen. In deze gebieden zitten over het algemeen veel melkveehouders. Het is hierbij van belang om ook de blijvende agrarische ondernemer te helpen om het toekomstperspectief te versterken. Dit heeft vooral te maken met de beschikbaarheid en betaalbaarheid van grond. Als in deze gebieden enkel naar de NNB opgave wordt gekeken, maar niet naar het toekomstperspectief van bedrijven in deze gebieden, dan bestaat de kans dat de melkveehouderij in zijn geheel uit deze gebieden verdwijnt. Daarmee verdwijnt ook het beeld van een afwisselend landschap met gras en grazende koeien.

Omgeving Bergeijk
Het gebied ten zuiden van Bergeijk in de omgeving van de Keersop en de Fortjeswaterloop is vooral in gebruik bij akkerbouwers. In de omgeving van de Beekloop zitten nog een aantal melkveehouders. In de omgeving van Riethoven zitten nog veel akkerbouwers en melkveehouders.

Omgeving Bruggerhuizen / Tongelreep / Maastrichterweg
In dit gebied zitten nog een aantal bedrijven, IV, melkvee, paardenfokkerij, en een paar bedrijven met een neventak. Het gebied rond de Tongelreep is een kleinschalig gebied. Er zijn plannen voor de ontwikkeling van een Paardenboulevard in combinatie met recreatie.

Omgeving Heeze
In het kader van de gemeentelijke concept omgevingsvisie is dit gebied benoemd als mozaieklandschap. Hier zitten een aantal jonge melkveehouders die verder willen in de toekomst. Zij zitten in de knel tussen steeds verder ontwikkelende bebouwing en de landschappelijke ambities.

Omgeving Borkel en Schaft / Peedijk
In dit gebied zitten veel jonge ondernemers/opvolgers in de melkveehouderij/varkenshouderij.

Leenderstrijp
In Leenderstrijp zitten nog een aantal ondernemers, o.a.. melkvee, asperges, varkenshouderij. De omgeving van de Paaldijk is een ruilverkavelingsgebied en wordt nu akkerbouwmatig gebruikt.

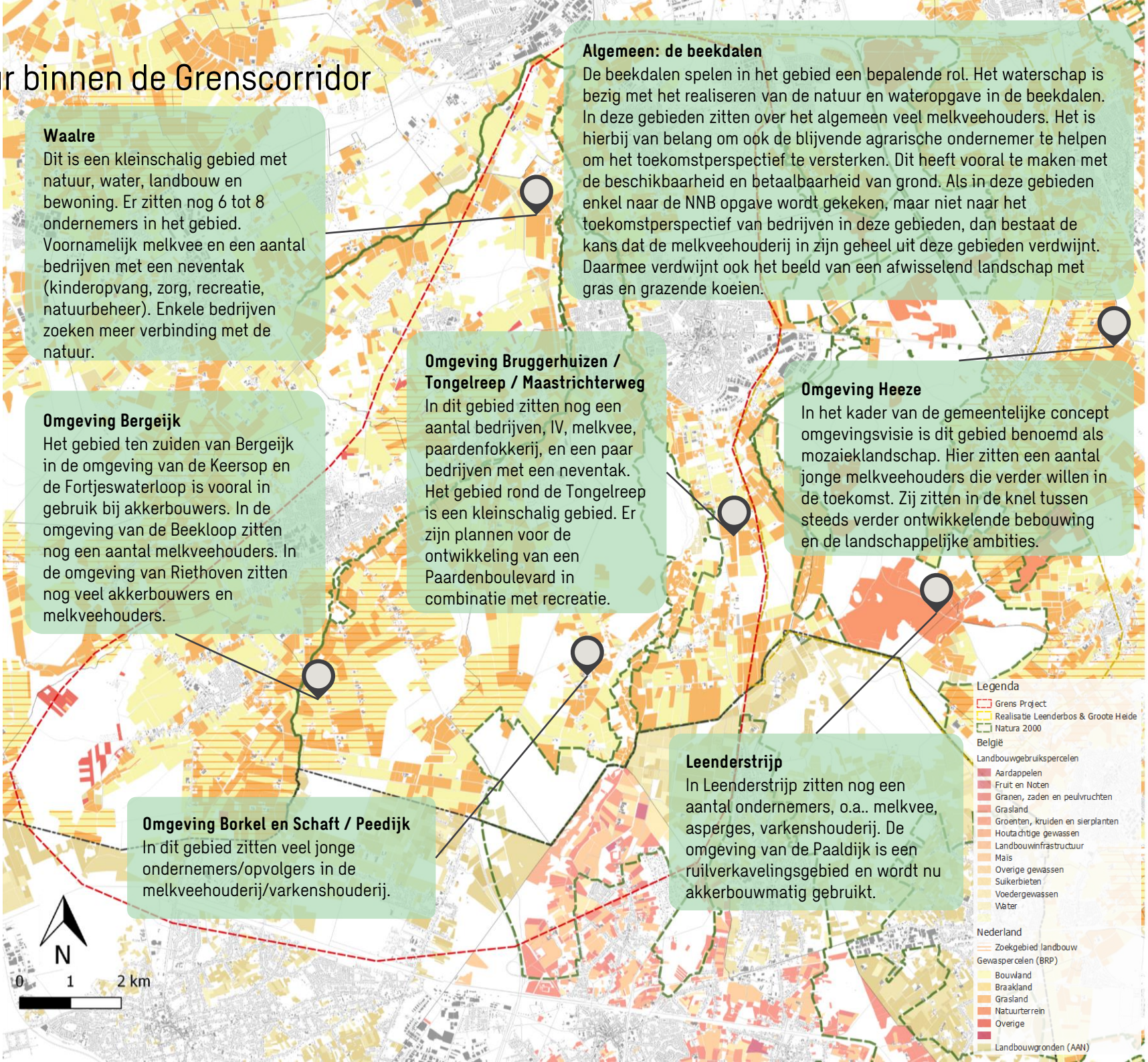

Huidige en voormalige veehouderijen

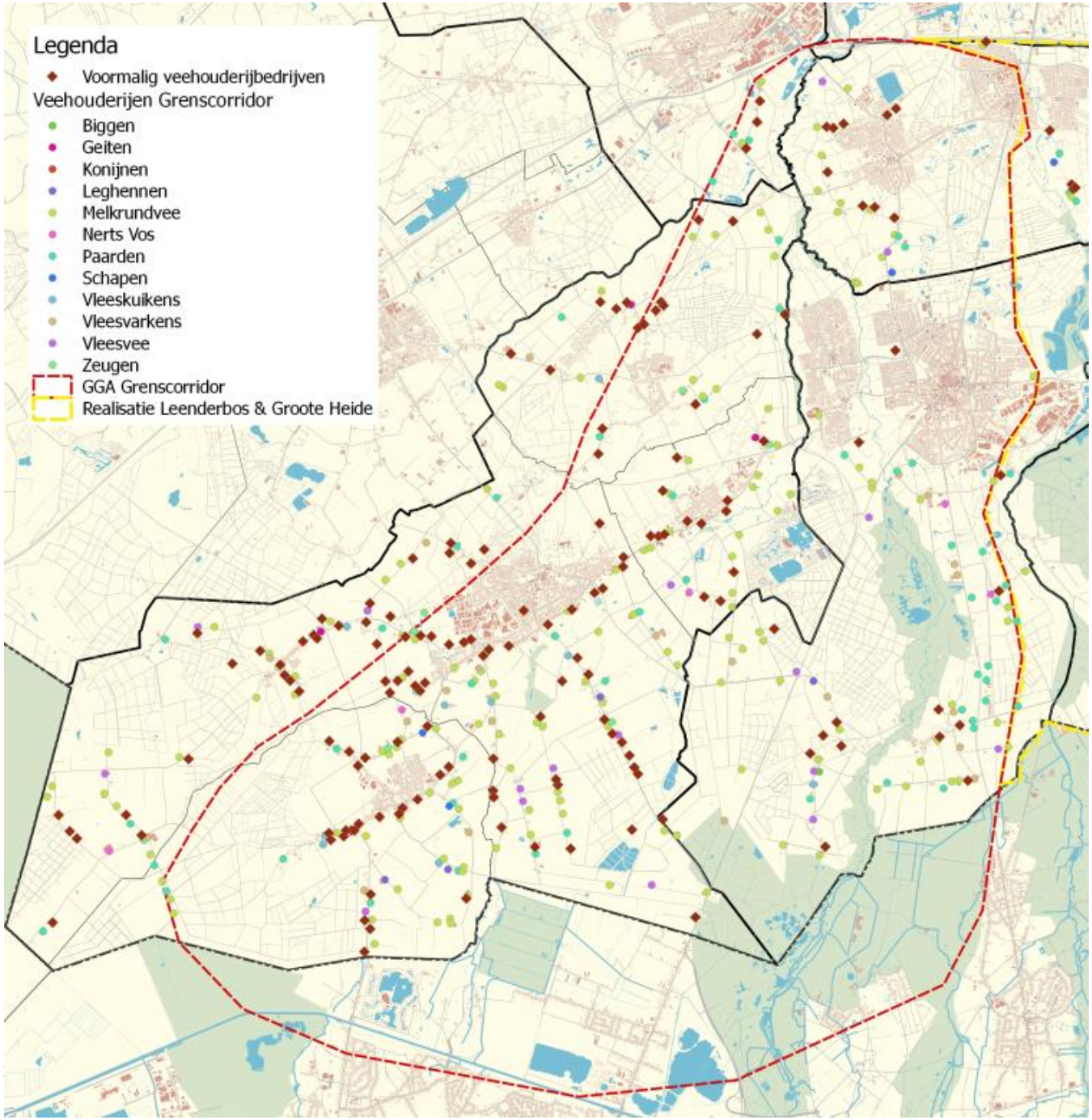

In de drie Nederlandse gemeentes die binnen de contour van de GGA Grenscorridor vallen: Bergeijk, Valkenswaard en Waalre (met een kleine overlap met gemeente Veldhoven) zijn er 160 veehouderijen de afgelopen 30 jaar gestopt (bron: Veehouderijen in Noord-Brabant). Momenteel zijn er binnen hetzelfde gebied nog 277 veehouderijen actief. Soms zijn bedrijven feitelijk gestopt maar beschikken ze nog over een vigerende vergunning. Het aantal van 277 actieve veehouderijen kan daardoor iets lager zijn. De kaart met veehouderijen toont geen akkerbouw- en tuinbouwbedrijven. Deze zijn daarom ook niet opgenomen in dit overzicht. Onderstaande tabellen tonen de belangrijkste aantallen aangaande de voormalige en bestaande veehouderijen.

Gemeentes	Aantal bestaande veehouderijen	Aantal voormalige veehouderijen
Bergeijk	177	126
Valkenswaard	72	15
Waalre	23	16
Overig binnen GGA	5	3

Bedrijfstype bestaande veehouderijen

Bedrijfstype	Gemeente Bergeijk	Gemeente Valkenswaard	Gemeente Waalre	Overige gemeentes
Biggen	0	1	0	0
Geiten	3	0	0	0
Konijnen	0	0	0	0
Leghennen	3	1	0	0
Melkrundvee	100	31	13	2
Nerts Vos	3	2	0	0
Paarden	27	21	6	3
Schapen	2	0	2	0
Vleeskuikens	9	1	0	0
Vleesvarkens	11	10	0	0
Vleesvee	11	5	2	0
Zeugen	8	0	0	0

Bedrijfstype voormalige veehouderijen

Bedrijfstype	Gemeente Bergeijk	Gemeente Valkenswaard	Gemeente Waalre	Overige gemeentes
Biggen	0	0	0	0
Geiten	0	0	0	1
Konijnen	0	2	0	0
Leghennen	8	3	2	2
Melkrundvee	42	4	3	0
Nerts Vos	1	0	0	0
Paarden	7	1	4	0
Schapen	9	0	3	0
Vleeskuikens	3	0	0	0
Vleesvarkens	39	4	2	0
Vleesvee	4	0	1	0
Zeugen	13	1	1	0

Ruimtedruk

Het grensgebied wordt gekenmerkt door de vele verschillende functies. Zo is er veel ruimte voor natuur en landbouw, maar liggen er ook veel verschillende dorpen. In de huidige situatie kent de grenscorridor grofweg de volgende verdeling in ruimtebeslag:

Functies	Ruimtebeslag (ha)	Percentage
Natuur (NNN, Natura 2000, VEN/IVON)	3.354	39%
Landbouw	2.924	34%
Water	86	1%
Gebouwen	258	3%
Infrastructuur	344	4%
Overig (dorpsweefsel, tuinen)	1.634	19%
Totaal ruimtebeslag	**8.600**	**100%**

Daarbovenop is er momenteel sprake van een verstedelijkingsopgave en moet er ruimte vrij komen ten behoeve van een extensivering van de landbouw. Een extensivering van de landbouw zorgt er voor dat in de toekomst namelijk meer hectare landbouwgrond nodig gaat zijn. Ook moet er aanvullend nog NNN gebied verworven en ingericht worden. Duurzame energieprojecten eisen bovendien ook ruimte op en leggen nog een extra druk op de beschikbare gronden.

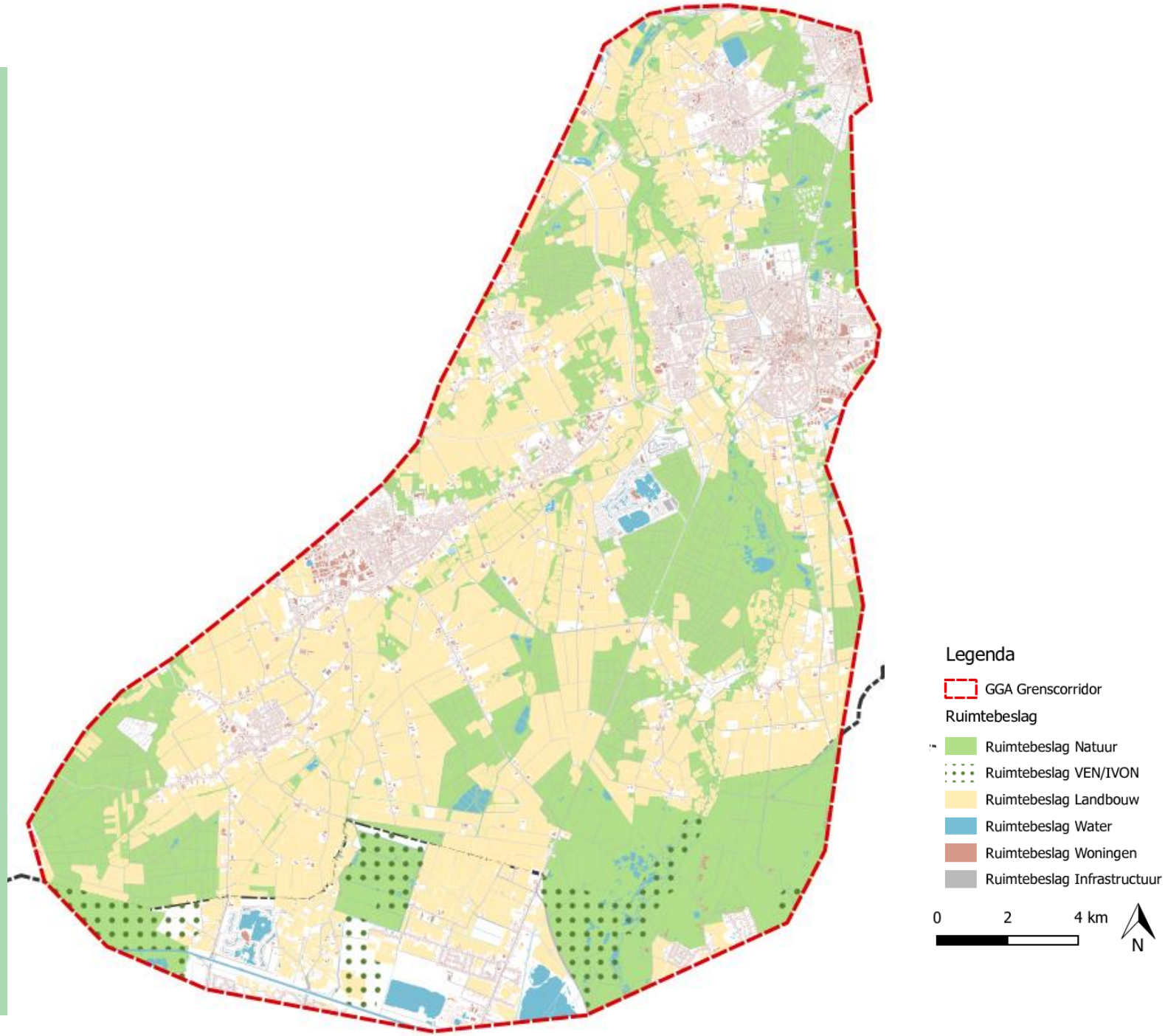

Natuur, water en landbouwtransitie – Wat moeten we voor elkaar krijgen?

Natuur

Natura 2000 | Voor het Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux zijn er 3 opgaven waar tot 2027 aan gewerkt moet worden conform de tweede beheerplan periode:

- Tegengaan daling grondwaterstand door het vasthouden van water, waterinfiltratie en vernatting. Natte Natuur Parels krijgen voorrang bij anti-verdrogingsmaatregelen omdat deze (natuur)gebieden sterk afhankelijk zijn van hoge grondwaterstanden of kwel;
- Verbeteren waterkwaliteit waterlopen;
- Verminderen stikstofdepositie beneden kritische depositiewaarde (KDW).

NNB | Om de doelstellingen voor een verbetering van het Natuurnetwerk te kunnen halen moeten er nog gronden verworven worden. Naast een kwantitatieve opgave is er ook sprake van een kwalitatieve opgave. Zo moeten de grondwaterstanden in het NNB afgestemd worden op de ambitietypen. Zie voor een overzicht van de ambitietypen pagina 11.

Om aan de doelen voor Natura 2000 en NNB te voldoen is er een lijst samengesteld met maatregelen in het kader van het Landelijk Programma Natuur waaraan de komende jaren gewerkt wordt (op aanvraag beschikbaar). Het betreft maatregelen rond:

- Hydrologie;
- Verbetering kwaliteit natuurgebieden;
- Overgangszones;
- Versnelling verwerving NNB;
- En overige verbetering van kwaliteit.

Water

KRW | Het doel van de KRW is dat uiterlijk in 2027 alle maatregelen zijn uitgevoerd om het water in Europa schoon en gezond te krijgen en te houden. De Kaderrichtlijn Water (KRW) schrijft voor dat stroomgebiedbeheerplannen worden opgesteld met de beschrijving van de watersystemen, doelen en maatregelen. De meest recente plannen hebben betrekking op de periode 2022 – 2027. De KRW maatregelen voor de KRW-waterlichamen, waaronder ook de Dommel, Beekloop, Keersop, Tongelreep en Strijper Aa zijn opgenomen in het Waterbeheerprogramma 2022 – 2027 van Waterschap De Dommel:

- Vispasseerbaarheid vergroten;
- Verbeteren van de hydromorfologische condities van waterlichamen anders dan vergroten van de vispasseerbaarheid.

De waterkwaliteit moet aansluiten bij de classificering die elke stroom heeft:

- R4 (Permanente langzaam stromende bovenloop op zand): Keersop/Beekloop ;
- R5 (Langzaam stromende middenloop/benedenloop op zand): Dommel, Tongelreep

Watertransitie | In het waterbeheerprogramma zijn verschillende ambities opgenomen voor de korte (2027) en de lange(2050) termijn. De belangrijkste opgaven zijn: Schoon water en Voldoende water (beiden gevat in de KRW) en Droge voeten. De eerste stappen hiervoor worden gezet tot 2027. De doelstellingen per opgave voor 2027 zijn opgenomen in het magazine over de ambities en aanpak van Waterschap De Dommel, zoals vastgelegd in het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (2021).

Landbouw

De belangrijkste opgave voor de landbouw is het creëren van een economisch duurzaam toekomstperspectief.

Integrale aanpak | Om de gezamenlijke doelen in het gebied te bereiken is een integrale aanpak nodig van de opgaven. Agrarische structuurversterking zorgt voor versterking van de positie van agrarische bedrijven, maar is daarnaast ook nodig om de puzzel met andere opgaven te leggen. Ook natuurinclusieve landbouw kan hierin een rol spelen.

Ondersteunen van ondernemers | Ten behoeve van de landbouwtransitie is het belangrijk om ondernemers te ondersteunen op verschillende vlakken:

- Stoppende ondernemers in beweging brengen, zodat grond ten goede komt aan de ondernemers die willen blijven.
- Versterken van huiskavels, ondernemers helpen om te extensiveren danwel te bewegen richting natuurinclusiviteit.
- Mogelijkheden bieden voor ondernemers om een rol te spelen in beheer van gronden in de beekdalen.
- Een gevulde instrumentenkoffer met daarin onder andere:
    - Instrumenten om bedrijfsverplaatsing, agrarische structuurversterking mogelijk te maken en behoud van goede locaties voor agrarische bedrijven
    - Instrumenten waarbij agrarische bedrijven groenblauwe diensten bedrijfseconomisch kunnen inpassen in hun bedrijfsvoering zodat zij een rol kunnen vervullen in beheer van het gebied
    - Mogelijkheid voor langjarige pacht
    - Grondstrategie

Stikstofdepositie en -problematiek

Stikstof en de stikstofproblematiek
Stikstof (N) is een belangrijke voedingsstof voor plantengroei en essentieel voor de vorming van eiwitten, samen met fosfaat. Beiden worden daarom toegediend in meststoffen. In Nederland is sprake van een zeer hoge toediening in de vorm van kunstmest en dierlijke mest, mede als gevolg van een hoge stikstofimport in de vorm van veevoer. Dit leidt onder andere tot grote verliezen naar lucht in de vorm van ammoniak (NH3). Daarnaast worden stikstofoxiden (NOx) met name door verkeer en industrie uitgestoten. Het huidige stikstofprobleem in Nederland wordt veroorzaakt door een hoge depositie van stikstof op natuurgebieden. De depositie van stikstofoxiden en ammoniak zorgt ervoor dat de bodem rijk wordt aan voedingsstoffen. Dat is vooral in natuurgebieden een probleem. Zeldzame planten die het juist goed doen op voedselarme grond, verdwijnen daardoor. Zo verdringen de brandnetels bijvoorbeeld de orchideeën. Daarmee verdwijnen ook dieren die van die zeldzame planten leven. De biodiversiteit (het aantal verschillende soorten planten en dieren) neemt dus af (Brabants overzicht stikstofdata, 2022).

Stikstof spoelt, met name in de vorm van nitraat, uit naar grondwater en oppervlaktewater. Het is van belang om integraal te denken en bij maatregelen niet louter naar het effect op stikstofdepositie te kijken. Zo is reductie van ammoniakemissie het meest effectief voor de kritische depositiewaarden, maar leidt emissie van stikstofdioxide tot grotere gezondheidseffecten. In dit licht zijn reducties in alle sectoren dus van belang, niet enkel in de landbouw (WUR, 2022).

Begin juni 2022 werd bekend dat de stikstofuitstoot in sommige gebieden met 70 tot 80 procent omlaag moet. Op 10 juni publiceerde stikstofminister Van der Wal hierover een Startnotitie Nationaal Landelijk Gebied, inclusief een kaart van Nederland met doelen voor vermindering van uitstoot. In oktober 2022 volgen nadere richtinggevende doelen voor klimaat en natuur. Het rijk heeft aan de provincies gevraagd invulling te geven aan deze richtinggevende doelen. Hiervoor moeten ze op 1 juli 2023 een gebiedsprogramma hebben opgesteld.

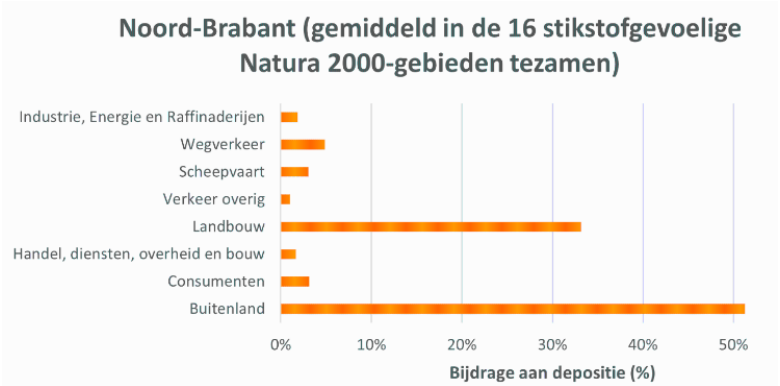

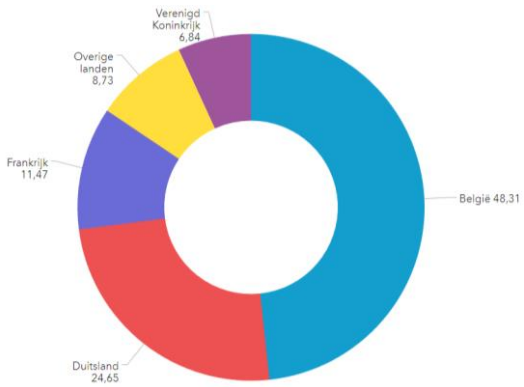

Herkomst stikstofdepositie uit Nederland (per sector) en het buitenland (per land) (bron: Brabants overzicht stikstofdata) – Meer dan 50% van de stikstofdepositie is afkomstig uit het buitenland. Daarvan is het grootste deel afkomstig uit België, bijna 50% van de buitenlandse depositie. Dit heeft te maken met de directe ligging naast België. De landbouw is de sector met de grootste uitstoot.

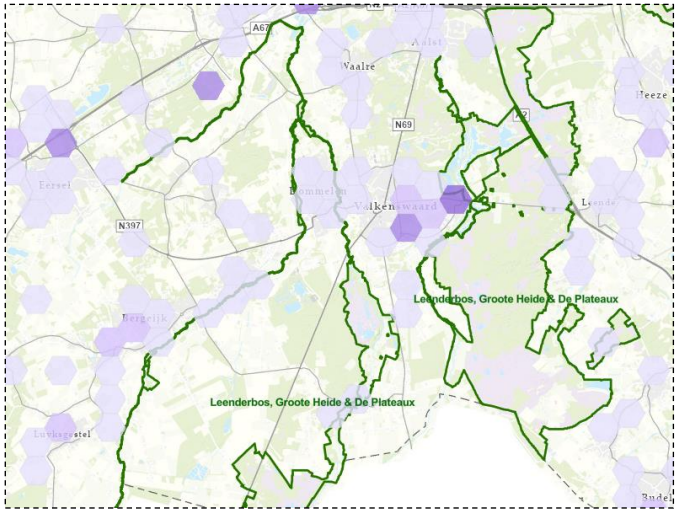

Stikstofdepositie a.g.v. industrie (m.u.v. agrarische sector) (bron: Brabants overzicht stikstofdata) – Hoe donkerder de kleur, hoe hoger de bijdrage op het Natura 2000-gebied.

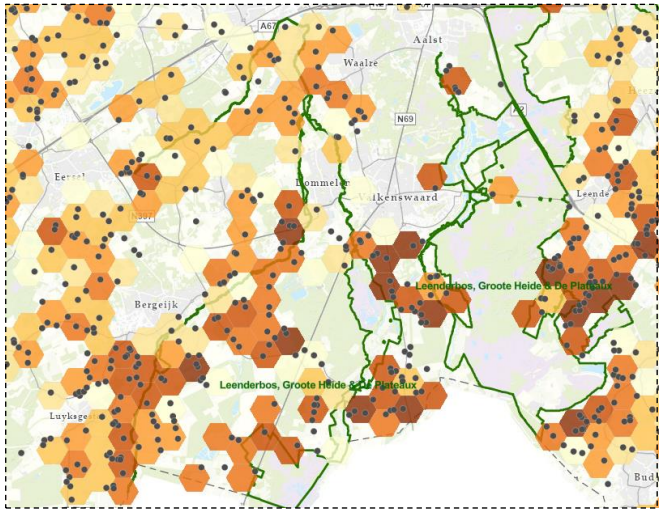

Stikstofdepositie a.g.v. veehouderijen (bron: Brabants overzicht stikstofdata) – Bijdrage van stallen en mestopslag op stikstofdepositie. Hoe donkerder de kleur, hoe hoger de bijdrage op het Natura 2000-gebied.

Stikstoftrends

Sinds de jaren 2000 is er sprake van een sterke vermindering van uitstoot aan stikstofoxiden en ammoniak. De grootste uitstoot aan ammoniak is afkomstig uit de landbouwsector, de grootste uitstoot aan stikstofoxiden van verkeer en vervoer. De hieronder weergegeven figuren tonen de trends over de afgelopen jaren van de gemeenten Bergeijk, Valkenswaard en Waalre samen. De wijze van monitoring is een belangrijk punt om te bepalen hoe groot de depositie is. Meer informatie hierover is te vinden in de FAQ van het Brabants Overzicht Stikstofdata.

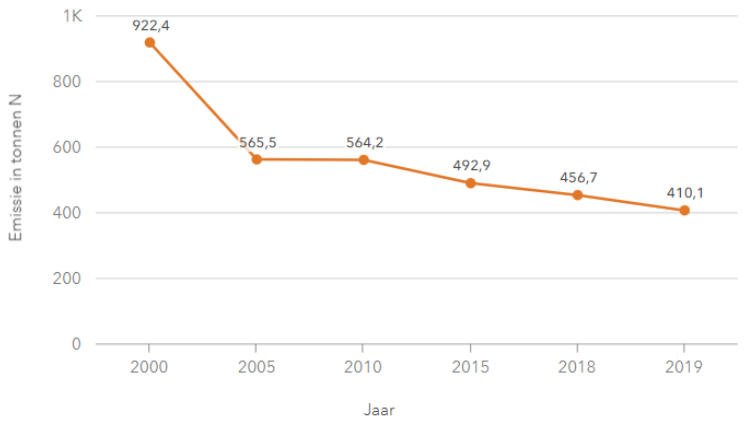

Emissie Ammoniak (2000-2019) in tonnen N
(bron: Trends stikstofemissie Noord-Brabant)

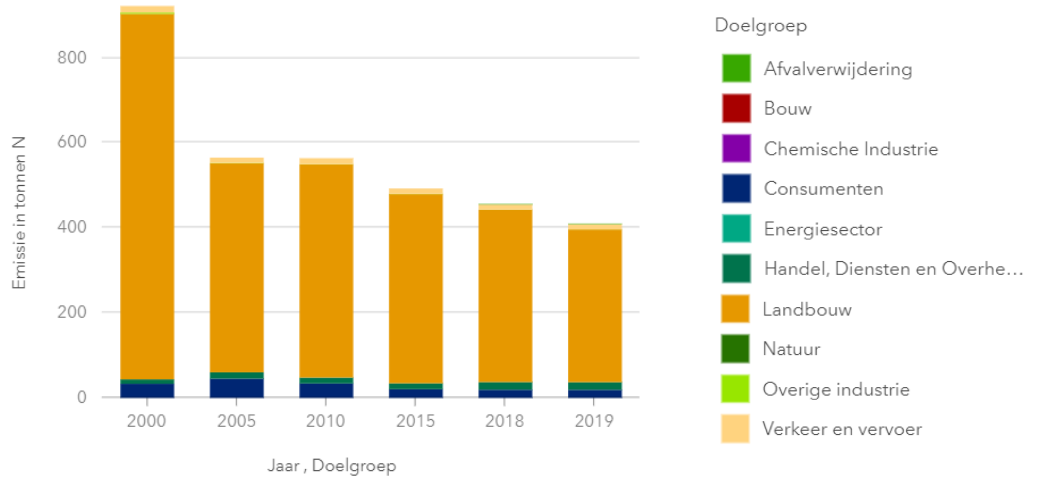

Emissie Ammoniak in tonnen N per jaar / doelgroep
(bron: Trends stikstofemissie Noord-Brabant)

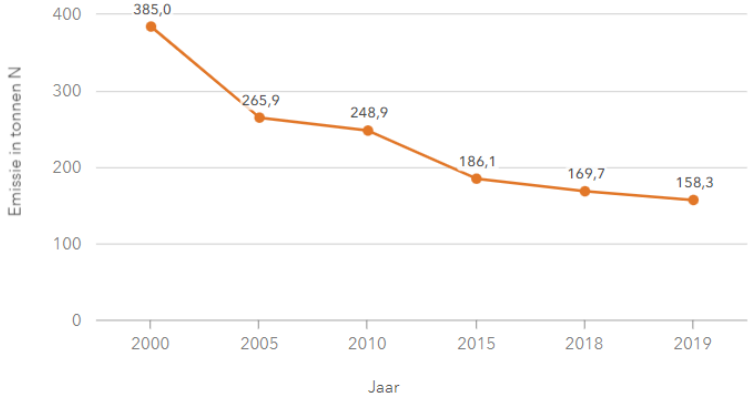

Emissie Stikstofoxiden (2000-2019) in tonnen N
(bron: Trends stikstofemissie Noord-Brabant)

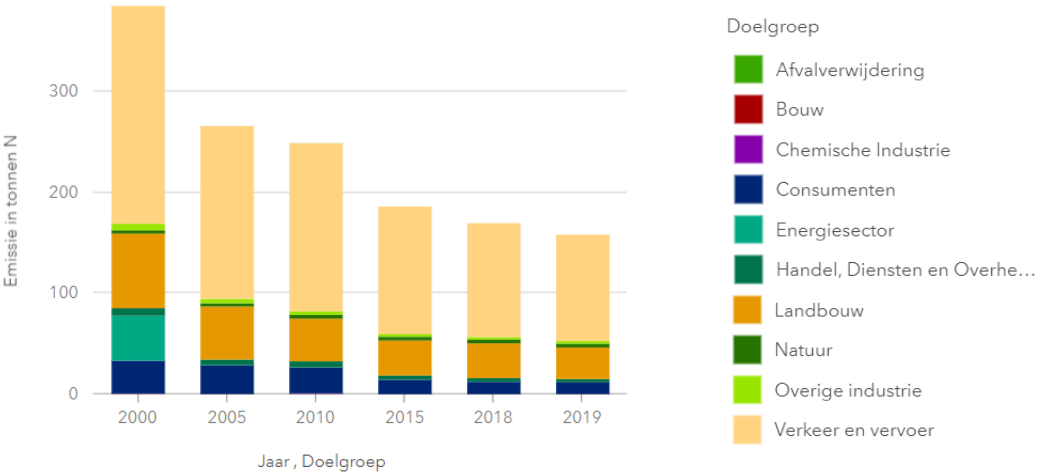

Emissie Stikstofoxiden in tonnen N per jaar / doelgroep
(bron: Trends stikstofemissie Noord-Brabant)

Stikstofdepositie in Natura 2000-gebied

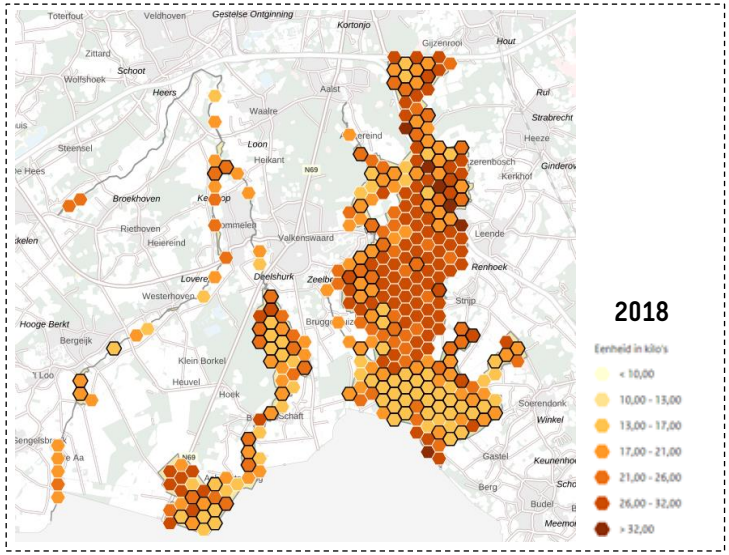

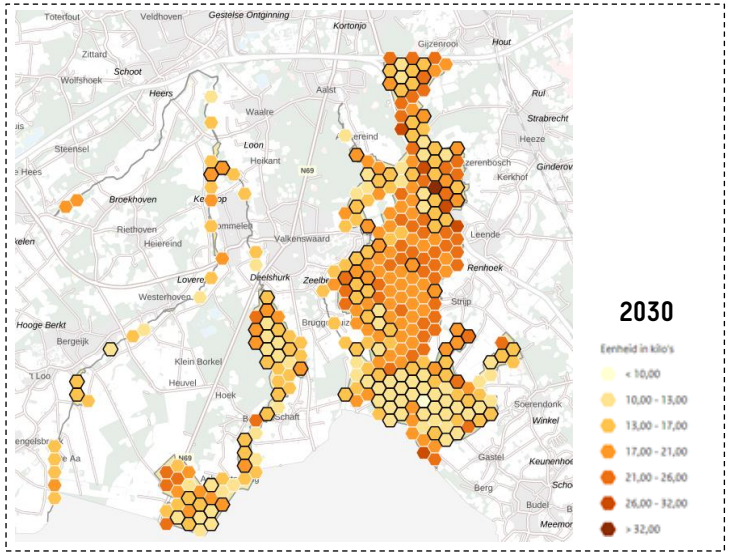

Ontwikkeling stikstofdepositie (2018 – 2030) (bron: AERIUS Monitor) - Bovenstaande kaarten tonen de stikstofdepositie per hectare voor 2018 (doorgerekend) en 2030 (prognose o.b.v. verschillende schalingsfactoren. A.g.v. autonome ontwikkelingen neemt de stikstofdepositie naar de toekomst af.

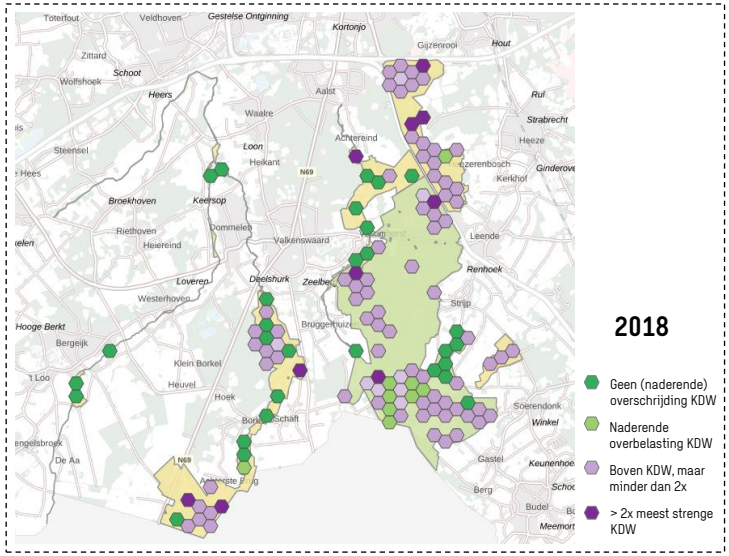

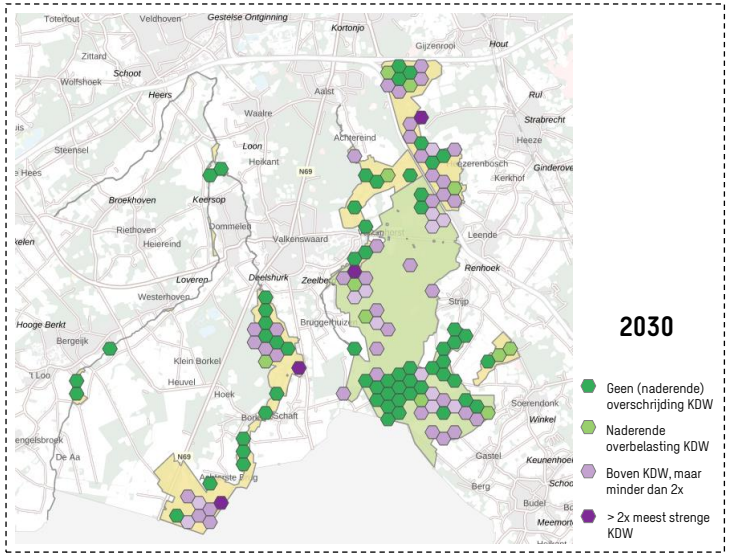

Overschrijding kritische depositiewaarde (KDW) (2018 – 2030) (bron: AERIUS Monitor) – Bovenstaande kaarten tonen de mate van stikstofbelasting door de totale depositie in het gekozen jaar af te zetten tegen de meest strenge 'kritische depositiewaarde' (KDW).

Stikstofgevoelige habitattypen en soorten

Onderstaande tabel toont de oppervlakte van alle relevante stikstofgevoelige habitattypen die in het Natura 2000-gebied voorkomen. Daarbij zijn deze relevante habitattypen en leefgebieden gegroepeerd naar het niveau waarop doelstellingen worden vastgesteld. Deze doelstellingen, doelen voor oppervlakte en voor kwaliteit, zijn ook opgenomen in de tabel (bron: monitor Aerius). De viewer van Aanpak Stikstof Brabant geeft nog meer aanvullende en recente informatie.

Habitattypen en leefgebieden	Relevant ingetekend (ha)	Relevant gekarteerd (ha)	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	110,09	101,03	Verbetering	Verbetering
H2330 Zandverstuivingen	64,58	60,54	Verbetering	Verbetering
H3130 Zwakgebufferde vennen	21,79	19,66	Verbetering	Verbetering
H3140 Kranswierwateren	<1,00	<1,00	Behoud	Behoud
H3160 Zure vennen	42,37	41,76	Verbetering	Verbetering
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	76,18	58,26	Verbetering	Verbetering
H4030 Droge heiden	365,78	343,51	Verbetering	Verbetering
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	9,23	9,23	Verbetering	Verbetering
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	<0,10	<0,10	Behoud	Verbetering
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	<1,00	<1,00	Behoud	Behoud
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	42,37	22,87	Behoud	Behoud
H7210 Galigaanmoerassen	<1,00	<1,00	Behoud	Behoud
H9190 Oude eikenbossen	10,37	10,37	Behoud	Behoud
H91D0 Hoogveenbossen	30,32	29,90	Verbetering	Verbetering
H91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	117,25	117,06	Verbetering	Verbetering
H9999:136 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische relevante type (H3130;H3140).	<1,00	<1,00	-	-
Lg09 Droog struisgrasland	79,91	79,91	-	-
Lg13 Bos van arme zandgronden	-	-	-	-

Grondwaterstanden sluiten niet altijd aan bij het habitattype

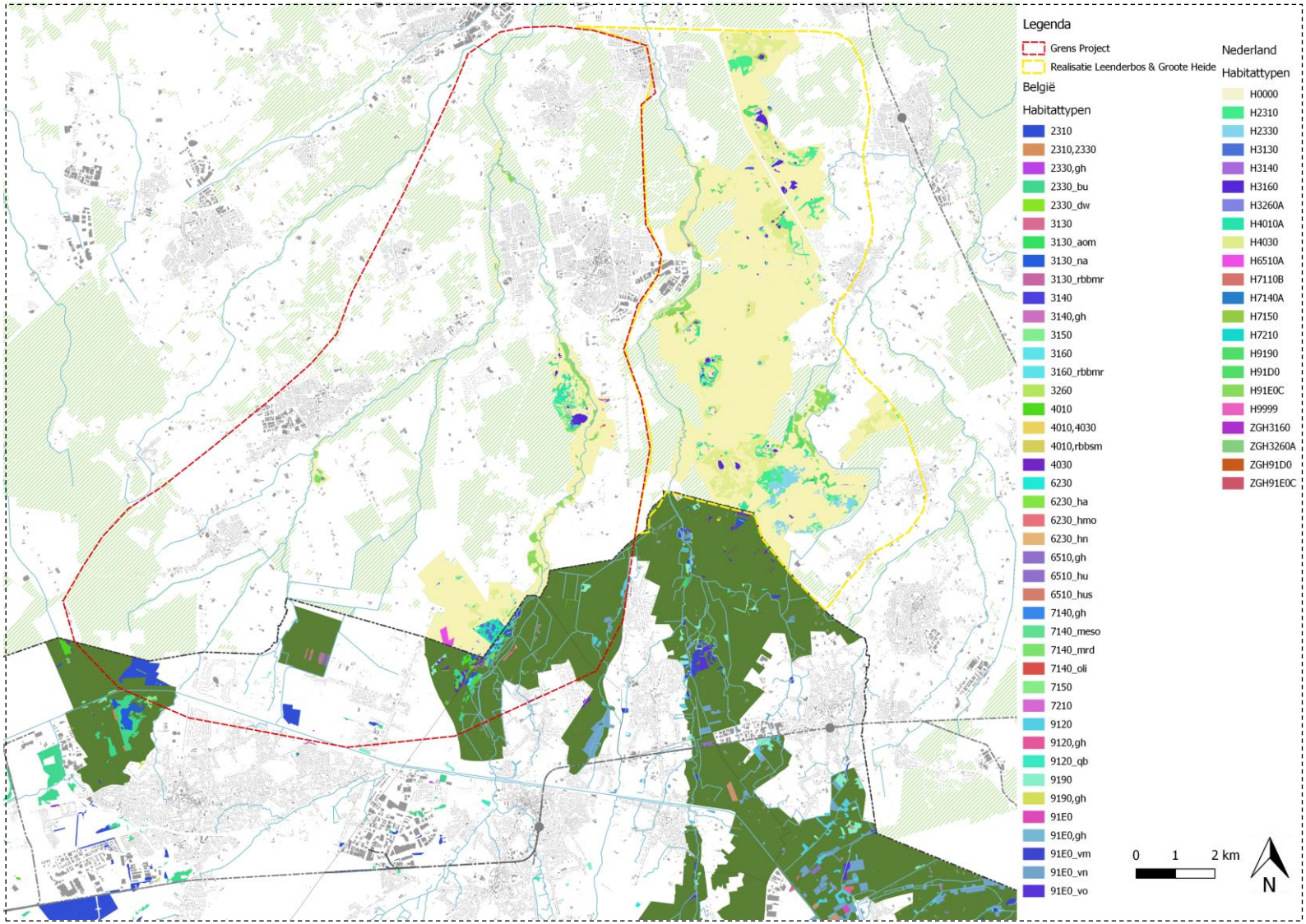

Elk habitattype heeft een andere grondwaterstand nodig. Het ene habitattype heeft juist graag droge voeten en het andere natte. Dit is per habitattype zeer verschillend en de benodigde grondwaterstanden zijn niet altijd toereikend. Hierdoor zijn veel natuurgebieden nog te droog. Hydrologische maatregelen om dit te verbeteren zijn dan ook noodzakelijk. Welke maatregelen nodig zijn per habitattype zal nog nader moeten worden beschouwd.

De hiernaast weergegeven kaart toont alle habitattypen binnen het Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux. De volgende habitattypen komen voor binnen de grenscorridor inclusief België:

Habitattypen	Naam
H2310	Stuifzandheiden met struikhei (NL) Droge heide op jonge zandafzettingen (B)
H2330	Zandverstuivingen (NL) Open graslanden op landduinen (B)
H3130	Zwakgebufferde vennen (NL) Voedselarme tot matig voedselarme wateren met droogvallende oevers (B)
H3140	Kranswierwateren (NL) Wateren met kranswiervegetaties (B)
H3150	Voedselrijke, gebufferde wateren met rijke waterplantvegetatie (B)
H3160	Zure vennen (NL) Zure bruingekleurde vennen (B)
ZGH3160	Zoekgebied Zure vennen (NL)
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (NL) Ondiepe beken en rivieren met goede structuur watervegetaties (B)
ZGH3260A	Zoekgebied Beken en rivieren met waterplanten (NL)
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden) (NL) Vochtige tot natte heide (B)
H4030	Droge heiden (NL, B)
H6230	Droog heischraal grasland en soortenrijk struisgrasland (B)
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver) (NL, B)
H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes) (NL)
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen) (NL) Voedselarme tot matig voedselarme verlandingsvegetatie (B)
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen (NL) Slenken en plagplekken op vochtige bodems in de heide (B)
H7210	Galigaanmoerassen (NL, B)
H9120	Eiken-Beukenbossen op zure bodems (B)
H9190	Oude eikenbossen (NL) Oude Eiken-Berkenbossen op zeer voedselarm zand (B)
H91D0	Hoogveenbossen (NL)
ZGH91D0	Zoekgebied Hoogveenbossen (NL)
H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) (NL) Valleibossen, Elzenbroekbossen en zachthoutooibossen (B)
ZGH91E0C	Zoekgebied Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) (NL)

Gedeelten waar met zekerheid geen habitattypen voorkomen, krijgen code H0000 en gedeelten waar onzekerheid over bestaat, krijgen code H9999 ('onbekend').

De waterkwaliteit van de waterlopen blijft onder druk staan

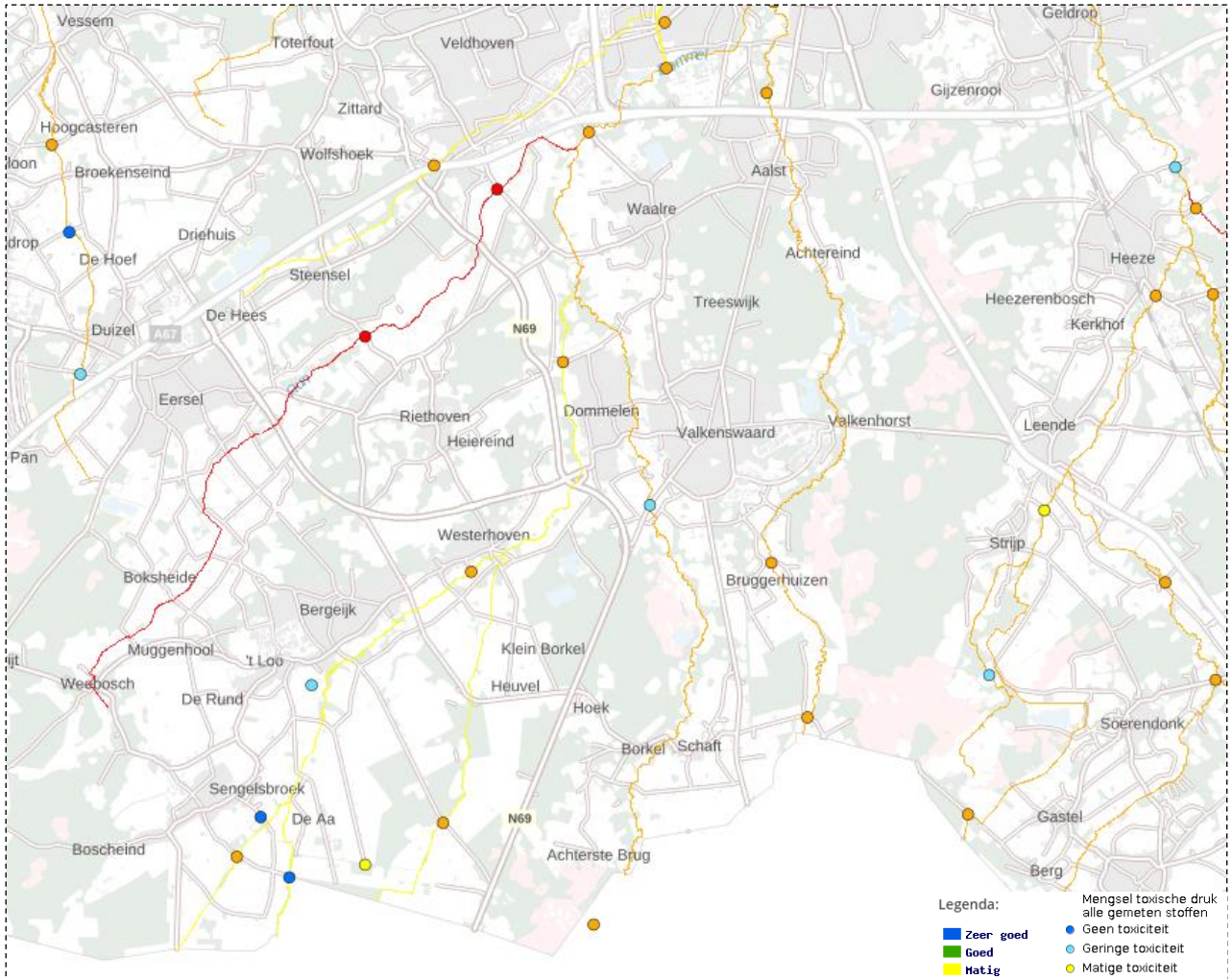

Ecologische waterkwaliteit KRW-waterlichamen (Atlas Leefomgeving)

KRW | De ecologische waterkwaliteit van de verschillende waterlopen binnen het Natura 2000-gebied loopt uiteen van ontoereikend (Dommel, Strijper Aa en Tongelreep) tot matig (Keersop en Beekloop). Het is dan ook belangrijk dat de waterkwaliteit in deze watergangen met het oog op 2027 wordt verbeterd.

- Keersop en Beekloop – Voor de KRW is de Keersop met de Beekloop recentelijk beschouwd als een R4, langzaam stromende bovenloop op zand. Volgens de maatlatten, die behoren bij een R4, is de KRW-beoordeling voor vissen, macrofauna en macrophyten matig.
- Dommel – Ook de chemische kwaliteit is nog niet op orde. Voor de Dommel geldt dat zowel in het slib als opgelost in het water de concentraties cadmium en zink hoog zijn. Dit is het gevolg van historische en actuele lozingen van de zinkfabriek in Neerpelt. Gevolg hiervan is ernstige, en deels urgente verontreiniging van de beek en gronden die inunderen. Actie in het kader van de KRW is dan ook noodzakelijk.
- Tongelreep - Voor de KRW is de Tongelreep als een R5 type gekarakteriseerd, langzaam stromende midden-/benedenloop op zand. Wat betreft de beoordeling volgens de KRW-systematiek blijft m.n. fosfaat een probleem en dan vooral in de bovenstroomse meetpunten. Bij het punt waar de Tongelreep in de Dommel uitkomt, was de score wel goed. Vissen, waterplanten en macrofauna kregen volgens de KRW-maatlatten de beoordeling “goed”.
- Oude en Gegraven Strijper Aa – De Gegraven Strijper Aa wordt sinds 1973 gevoed door de Belgische Rioolbeek, met gezuiverd water van RWZI Hamont. Bovendien heeft het grondwater in het stroomgebied van de Oude Strijper Aa zinkconcentraties die 5 tot 10 maal de saneringsnorm (0,8 mg/l) overschrijden. Dit betreft vooral de gebieden met zuur grondwater (pH <5).

Kansen verbetering waterkwaliteit | Door de uitvoering van KRW maatregelen mag op termijn een verbetering verwacht worden van de waterkwaliteit. Hierdoor ontstaan er ook mogelijkheden voor de terugkeer van de beekprik, hetzij vanuit de Keersop hetzij vanuit de bovenloop (Warmbeek) in België of vanuit de Dommel. Een verbetering van de waterkwaliteit kan er bovendien voor zorgen dat er meer mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering van kwalificerende waterplantenvegetaties ontstaan. Zie ook het beheerplan voor het Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux.

Natuur, water en landbouwtransitie – welke ambities hebben we in dit gebied voor 2050?

Natuur

- Het beheer voor Natura 2000-gebieden is onderverdeeld in 3 periodes. Voor elk van deze periodes wordt een beheerplan opgesteld. Momenteel zitten we in 2e beheerplanperiode. De 3e beheerplanperiode zal dan ook nog volgen en richt zich op de verdere toekomst.
- De provincie en het waterschap werken daarnaast gezamenlijk aan water en natuur om te komen tot een klimaatrobuust Brabant in 2050. In de omgevingsvisie 'De kwaliteit van Brabant' is het toekomstbeeld voor 2050 uitgebreid omschreven.
- In samenwerking met de Rijksoverheid is de provincie bezig met de Bossenstrategie en beleidsagenda 2030. Aangezien robuuste bosgebieden niet binnen 10 jaar volgroeid zijn wordt er een doorkijk gegeven naar 2050. Het kabinet heeft de ambitie om in 2050 95% minder CO2 uit te stoten. Compensatie door bomen is om dit te bereiken hard nodig. Het zou gaan om 270.000-380.000 hectare extra bosareaal in Nederland in 2050.

Water

In 2050 wil De Dommel een leefomgeving die klaar is voor de toekomst en een watersysteem dat daarbij past. Dat laatste wil zeggen; een waterhuishouding die robuust, flexibel en in balans is met de natuur en de omgeving én zorgt voor een goede waterkwaliteit.

Landbouw

In 2019 is in Nederland het Klimaatakkoord gepresenteerd, waarin ook afspraken zijn gemaakt voor landbouw en landgebruik. In 2050 moet de landbouw en het landgebruik klimaatneutraal zijn (Beleidskader landbouw en voedsel 2030)

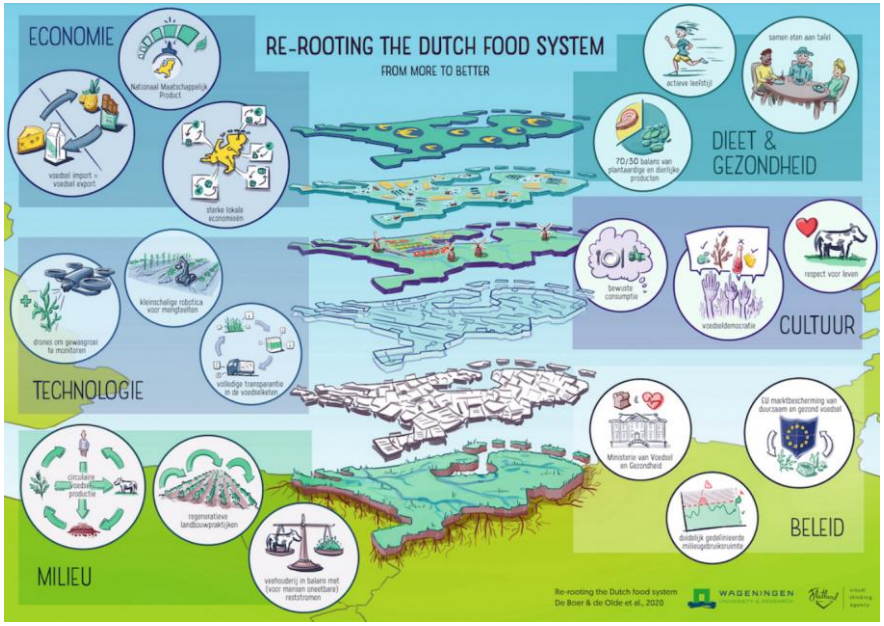

Adaptief programmeren: wat zien we op ons afkomen?

De komende jaren komen er verschillende ontwikkelingen op ons af die van invloed kunnen zijn op de grenscorridor. Deze ontwikkelingen doen zich voor op zowel rijksniveau als provinciaal of gemeentelijk. Het is dus belangrijk om adaptief te programmeren zodat we flexibel zijn en om kunnen gaan met onzekerheden. Ontwikkelingen kunnen betrekking hebben op de hoofdthema's die spelen binnen het gebied, zoals water, natuur en landbouw, maar ook op de thema's in de schil: gezondheid, water en bodem, klimaat, cultuur en erfgoed, economie, recreatie, mobiliteit, energie en ruimtelijke ordening. Op deze 9 thema's wordt vanaf pagina 24 verder ingegaan.

Klimaatverandering

Het klimaat verandert en dat merken we ook in Brabant: hoosbuien, hitte en droogte komen steeds vaker voor. Klimaatverandering en extreme weersomstandigheden hebben gevolgen voor de manier waarop we in Brabant wonen en werken. Het raakt onze gezondheid, de leefbaarheid van onze omgeving, onze natuur en onze economie. Vanuit de Nationale Klimaatadaptatiestrategie vraagt de Rijksoverheid provincies het voortouw te nemen bij het opstellen van regionale klimaatadaptatiestrategieën. De Provincie Noord-Brabant heeft dan ook de Visie Klimaatadaptatie opgesteld. Uit de stresstest die vanuit het Deltaprogramma Zoetwater (2022) is uitgevoerd volgt dat de kans op watertekorten fors toeneemt tot eens in de vijf jaar in 2050, uitgaande van de verwachte klimaatverandering. In de langetermijnprogrammering tot 2050 is toenemende aandacht voor het realiseren van meer ruimte voor water. Het robuust maken van watersystemen vereist verschuivingen in het grondgebruik.

Landbouwtransitie

In het bestuursakkoord van de provincie wordt gesproken over de transitie naar kringlooplandbouw waarbij de provincie sociale en technische innovaties stimuleert. Hier wordt in het Beleidskader landbouw en voedsel 2030 nader op ingegaan. Een herinrichting van het landelijk gebied vindt plaats vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Aangezien een herinrichting gevolgen kan hebben voor landbouw wil de regering ondernemers ondersteunen bij het extensiveren, omschakelen, innoveren en eventueel verplaatsen van hun bedrijf. Daarnaast stuurt de regering op een reductie van de CO_2 uitstoot van 80% in 2040. Per 2024 gelden er bovendien andere voorwaarden voor ammoniakreductie uit stallen. Stallen moeten toekomstbestendig zijn. Hiervoor is door de provincie een Routekaart Stalaanpassingen 2024 opgesteld.

Gebiedsgerichte aanpak (GGA) Stikstof, water en klimaat

Met de gebiedsgerichte aanpak stikstof, water en klimaat vanuit het Rijk werken de Provincie Noord-Brabant en haar partners aan het verbeteren van de condities in de zone direct rondom 14 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden in Brabant. Dat is nodig omdat de directe omgeving veel invloed heeft op het natuurgebied. Eén van deze gebieden is Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux. Er gebeurd dus al een en ander op provinciaal niveau in samenwerking met gebiedspartners. Echter, een groot deel van de depositie is afkomstig uit het buitenland, voornamelijk België. Samenwerking nu en in de toekomst is dan ook heel belangrijk om problemen te tackelen. Zie het Brabants overzicht stikstofdata.

Verstedelijkingsopgave van Nederland

Eén van de grootste opgaven die in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is geschetst is de verstedelijkingsopgave. Deze opgave is nader uitgewerkt door IPO, G4 en G32 in: "Verstedelijkingsopgave van Nederland- IPO , G4 en G32: Naar een gezamenlijke aanpak". Belangrijkste aandachtspunten die uit deze publicatie volgen zijn: de optimalisatie van de bestaande stad; diverse vormen van verstedelijking; verstedelijking als maatschappelijke opgave; metropolitane urgentie; internationale context; en bereikbaarheid. De verstedelijk van Nederland heeft tot gevolg dat mensen steeds vaker een huis zoeken over de landgrens. Hierdoor worden mobiliteitsopgaven in het grensgebied, waaronder HOV ook urgenter.

Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt en vereenvoudigt de regels voor ruimtelijke projecten. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. De nieuwe wet zorgt voor een samenhangende aanpak van de leefomgeving, ruimte voor lokaal maatwerk en betere en snellere besluitvorming. Daarnaast wordt participatie bevorderd.

In de schil verenigen van de verschillende functies

Niet enkel natuur, landbouw en water spelen een rol binnen de Grenscorridor. Rond deze waarden ligt een schil aan andere functies, zoals hieronder weergegeven. Het is belangrijk deze integraal in te passen, waarbij er specifiek rekening wordt gehouden met de natuurwaarden, waterlopen en beschikbare ruimte voor landbouw. De volgende sheets geven nadere informatie over de waarden en functies die het gebied kent.

Gezondheid
Het thema gezondheid heeft betrekking op gezondheidsbevordering en gezondheidsbescherming. Dit laatste heeft betrekking op geurhinder, externe veiligheid, geluidhinder en luchtkwaliteit. De provinciale ambitie gaat uit van positieve gezondheid; waarbij mensen goed in hun vel zitten & 3 extra levensjaren.

Water & Bodem
Het watersysteem binnen NNB en Natura 2000-gebied is omvattender dan enkel de grotere waterlopen. Ook sloten en greppels, grondwater/kwel zijn van invloed op de waterkwaliteit en –kwantiteit. De bodemkwaliteit en eventueel aanwezige vervuilingen hebben bovendien ook een (in)direct effect op water.

Klimaat
Zoals op pagina 23 benoemd heeft klimaatverandering een belangrijke impact op aanwezige waarden en de leefbaarheid in en rond het Natura 2000-gebied en in de dorpskernen. Het gaat hier met name om droogte, hitte en wateroverlast

Cultuur en Erfgoed
De Grenscorridor kent veel waardevolle cultuurhistorische elementen en daarnaast belangrijke landschappelijke structuren. De noord-zuid georiënteerde wegen, beeklandschappen en Liberation Route Operation Market Garden zijn hier enkele voorbeelden van.

Recreatie
De natuur in de Grenscorridor wordt door veel mensen bezocht. Bezoekers vinden hun entrée op vele verschillende locaties, zoals de Venbergse molen, Hut van Mie Pils en Leenderstrijp. Ook Kempervennen en de Paardenboulevard zijn belangrijke recreatieve trekkers rondom het Natura 2000-gebied.

Economie
De schil rond het Natura 2000-gebied kent naast recreatieve en agrarische bedrijvigheid ook enkele bedrijventerreinen. Zo grenst bedrijventerrein Schaapsloop in Valkenswaard direct aan de Tongelreep en stroomt de Dommel dicht langs de industrie van Pelt.

Mobiliteit
Belangrijke wegen in schil zijn de N69/N74 tussen Valkenswaard en Pelt/Lommel; de Nieuwe N69; de Maastrichterweg en N396 tussen Leende en Valkenswaard. Bovendien doorsnijdt de A2 het Natura 2000-gebied in het noorden en oosten. Er zijn momenteel voorzieningen voor OV en fietsers, maar een upgrade naar HOV is wenselijk.

Energie
Gemeenten hebben doelstelling om met een energie- of warmteplan te komen. Hierin moet worden opgenomen welke doelstellingen zij hebben aangaande CO_2 en opwek van duurzame energie en hoe zij deze doelstellingen willen behalen.

Ruimtelijke Ontwikkeling
Zoals eerder aangegeven is er een woningbouwopgave in de Grenscorridor. Brainportregio Eindhoven heeft hierom een MIRT-Onderzoek uitgevoerd naar verstedelijking en mobiliteit. Tussen nu en 2040 is er in Zuidoost Brabant een opgave om circa 73.000 woningen te realiseren. Ontwikkelingen rond ASML in Veldhoven kunnen zorgen voor een extra vraag die het totaal richting 100.000 woningen brengt.

Gezondheid

Beleidskader Gezondheid 2021-2030 Provincie Noord-Brabant
De provincie Noord-Brabant wil 3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030. Alle provinciale programma's worden maximaal ingezet om dat doel te bereiken. De provinciale ambitie gaat daarnaast uit van preventie en van positieve gezondheid; waarbij mensen goed in hun vel zitten. Mogelijke acties om gezondheidswinst te behalen zijn:

- Schone lucht (50% gezondheidswinst via het Schone Luchtakkoord)
- Goede fiets- en wandelinfrastructuur t.b.v. een actieve leefstijl
- Gezond aanbod van voedsel t.b.v. een gezond voedingspatroon
- Verbeteraanpak m.b.t. hitte- en wateroverlast
- Nabijheid van natuur en groen om te kunnen bewegen

Gemeentelijke programmalijnen

- **Lokaal gezondheidsbeleid 2021-2025 Bergeijk -** De gemeente Bergeijk gaat eveneens uit van preventie. Gezondheid gaat ook over veerkracht, over meedoen in de maatschappij, over betekenisvol werk of andere activiteiten en over de omgeving waarin je leeft. Belangrijk uitgangspunt is ook hier: positieve gezondheid. Ook moet er extra aandacht uitgaan naar kwetsbare groepen.
- **Preventieaanpak Samen gezond leven in Valkenswaard –** De gemeente stelt ambities voor 2040 voor psychische gezondheid; eenzaamheid; middelengebruik; en gezond gewicht. De kracht van de preventieaanpak Valkenswaard ligt in de samenwerking tussen de verschillende organisaties.
- **Preventieaanpak Gezond Waalre –** De gemeente Waalre werkt aan een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving voor jong en oud in Waalre. Het gezamenlijk doel is om de inwoners van Waalre te inspireren om gezond en gelukkig te leven, gezonde keuzes te maken en in beweging te blijven of komen.
- **Lommel** – De stad Lommel engageert zich om deze legislatuur verder werk te maken van een samenhangend gezondheidsbeleid. Dit beleid biedt iedereen, en de meest kwetsbaren in het bijzonder, kansen en stimuleert hen om gezond te leven in een gezonde omgeving.
- **Pelt –** *na akkoord deelname*
- **Hamont-Achel –** *na akkoord deelname*

Gezondheidsgegevens Grenscorridor
Van de gemeenten waarmee de Grenscorridor overlapt (Valkenswaard, Heeze-Leende, Bergeijk, Waalre, Cranendonck en Veldhoven) zijn verschillende gezondheidsgegevens bekend (waarstaatjegemeente.nl):

- 50% van de volwassen beweegt (minstens 2,5 uur per week matig intensieve inspanning). In 2016 lag dit gemiddelde nog veel hoger, rond de 60%.
- 50% heeft overgewicht (een BMI van 25 of hoger).
- 44,3% van de volwassenen is eenzaam. Dit percentage ligt iets beneden het landelijk gemiddelde van 47%.
- De gemeentelijke uitgaven aan sport, cultuur en recreatie per inwoner ligt beneden het landelijk gemiddelde (€239 versus €296 per inwoner). Enkel in Valkenswaard zijn de investeringen hoger dan het landelijk gemiddelde: €362.
- De gemiddelde levensverwachting is 82,8 jaar, net boven het landelijk gemiddelde van 81,8.

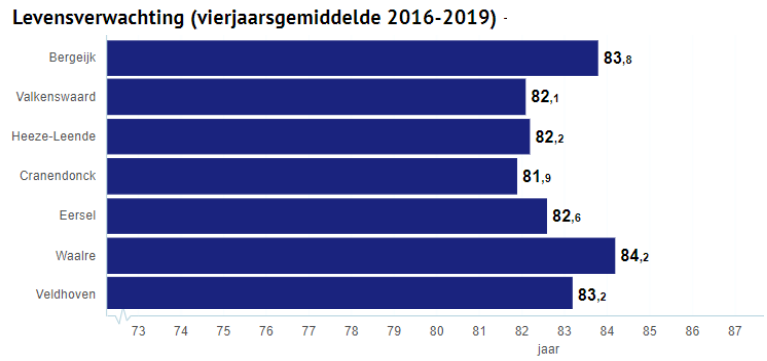

- De blootstelling aan NO_2 ligt beneden het landelijk gemiddeld (12,1 versus 14,3 µg/m³). Fijnstof is gemiddeld gezien gelijk aan het landelijk gemiddelde: 15,9 µg/m³. In Waalre en Veldhoven zorgt de ligging langs de A67 voor een slechtere luchtkwaliteit in vergelijking met de andere gemeenten.

Water en Bodem

Vitale Bodem
Brabant streeft naar een Vitale Bodem in 2030. Een vitale bodem is schoon, gezond en weerbaar. Dit is niet alleen essentieel voor een gezonde bedrijfsvoering en een toekomstbestendige agrarische sector. Het is ook heel belangrijk voor de veiligheid en gezondheid van de samenleving.

Een vitale bodem is een bodem die vruchtbaar is, biodiversiteit huisvest, ziektes weert, water bergt en voedingsstoffen vasthoudt en gedoseerd afgeeft. Daardoor is de bodem in staat om klimaatverandering het hoofd te bieden, de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater te verbeteren en wateroverlast en verdroging tegen te gaan. Een Vitale Bodem draagt daarnaast ook bij aan de klimaatdoelstellingen door opslag van CO2. Het intensieve grondgebruik heeft ervoor gezorgd dat agrarische gronden zijn verdicht en minder vruchtbaar zijn geworden. Als agrarisch ondernemers hun bedrijf ook in de toekomst levensvatbaar willen houden, moeten zij nu en in de toekomst op verantwoorde wijze met hun bodem omgaan.

Waterbeheerprogramma 2022-2027 Waterschap De Dommel
In 2050 wil De Dommel een leefomgeving die klaar is voor de toekomst en een watersysteem dat daarbij past. De komende zes jaar maakt het waterschap het verschil door de focus in de aanpak te verleggen. De ambitie en de verandering zijn gericht op:

- van beekdalgericht naar gebiedsgericht: de aandacht gaat vanaf nu ook naar de flanken, de hoge zandruggen en bebouwd gebied, niet alleen naar het beekdal;
- van een sectorale aanpak naar een integrale aanpak; samen met overheden en gebiedspartners werken we aan meerdere doelen in het gebied;
- van 'water afvoeren' naar 'elke druppel telt'; we richten het waterbeheer in op maximaal water vasthouden, we gaan minder grondwater gebruiken en slimmer sturen.

Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2022 – 2027
Het Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) is de opvolger van het Provinciaal Milieu en Waterplan. Het is onderdeel van het planstelsel voor de wateropgaven in Nederland, samen met het Nationaal Water Programma en de waterbeheerprogramma's van de waterschappen.

Doel van dit nieuwe RWP is: een klimaatadaptief Brabant met veilig, schoon en voldoende water en een vitale bodem. Deze opgaven zijn ook van belang voor vrijwel alle andere provinciale opgaven: wonen en werken, infrastructuur en mobiliteit, landbouw en voedsel, natuur en biodiversiteit, erfgoed, een concurrerende en duurzame economie, en de energietransitie.

Provinciaal Milieu- en Waterplan (PMWP)
Het PMWP staat voor samenwerken aan een schone, gezonde en veilige leefomgeving in Brabant. De doelen van het PMWP zijn:

- voldoende water voor mens, plant en dier
- een schone en gezonde leefomgeving (bodem, water en lucht)
- bescherming van Brabant tegen overstromingen en externe risico's
- verduurzaming van grondstoffen-, energie- en voedselvoorziening

Aandachtspunten die volgen uit de Werkconferentie

- Waterberging en –conservering is zeer belangrijk voor natuur én landbouw.
- Er is sprake van onderbemaling in Borkel. De ontwatering moet worden herontworpen.
- De functies in het gebied moeten het peil volgen. Dit moet meegenomen worden in de afweging waar welke functies komen.
- De waterstanden vormen geregeld een probleem voor landbouw en burgers in het buitengebied. Het water staat veel op het land langs de Tongelreep.

Klimaat

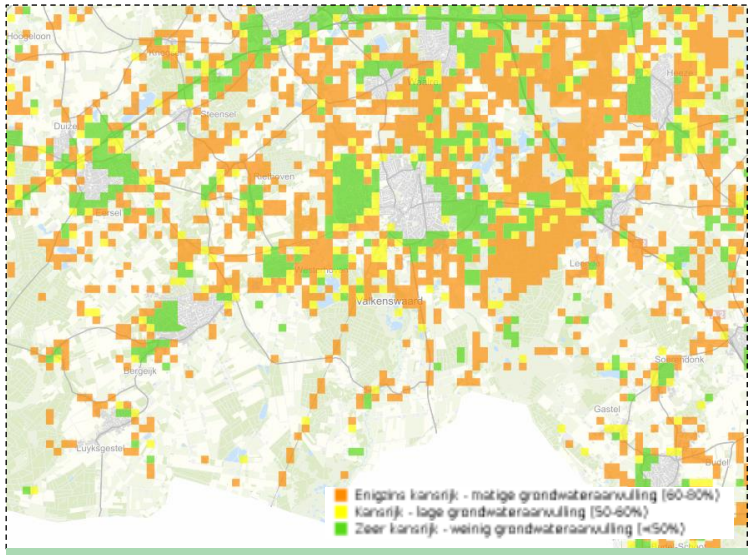

Kansenkaart natuurlijke klimaatbuffers (klimaateffectatlas)

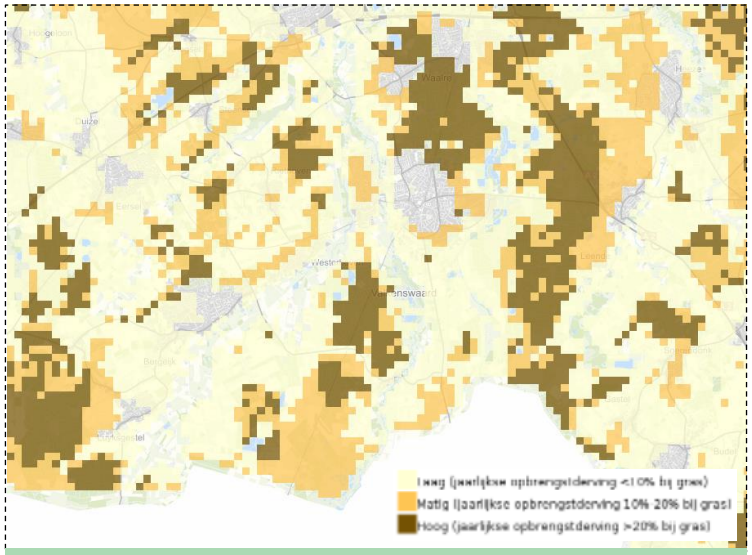

Risico droogtestress 2050 (klimaateffectatlas)

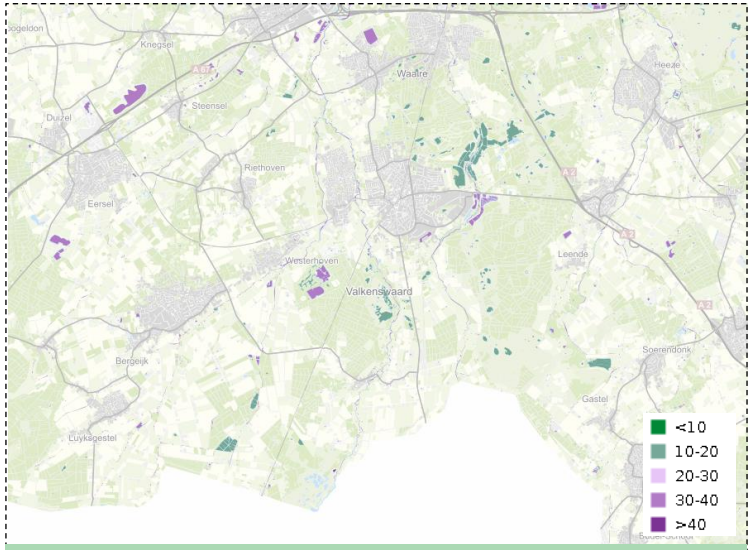

Risico opwarming oppervlaktewater 2050 (klimaateffectatlas)

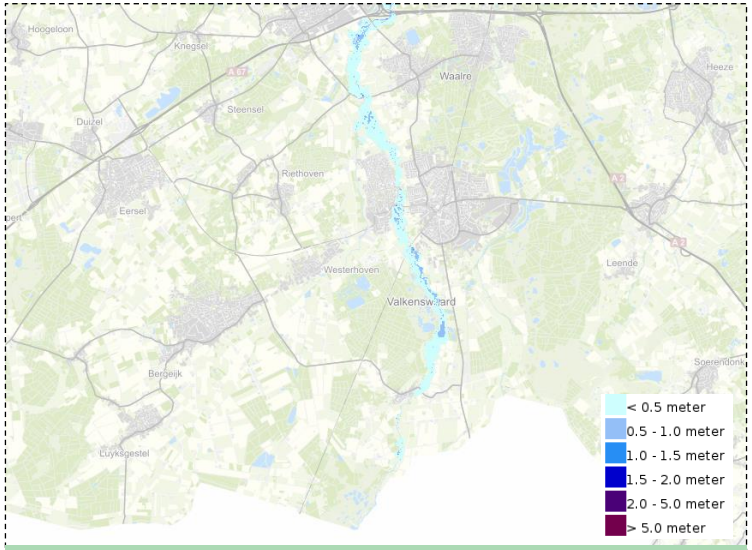

Overstromingsdiepte | middelgrote kans 2050 (klimaateffectatlas)

Een belangrijk element bij de ontwikkeling van de Grenscorridor is de klimaatbestendigheid en robuustheid van natuur en water.

Er valt steeds meer neerslag en buien worden heviger; het wordt warmer en de duur en intensiteit van hittegolven neemt toe; de periodes zonder neerslag worden langer; en zeespiegel en rivierstanden stijgen. Dit heeft ook gevolgen voor de Grenscorridor en haar waardevolle natuurwaarden.

Klimaatrobuustheid in combinatie met verdroging wordt ook door gebiedspartners in eerdere fases aangeduid als beleidsurgentie en gebiedsurgentie. Dit speelt niet enkel aan Nederlandse zijde van de grens, maar ook aan Vlaamse zijde. Bovendien moet het beekdal klimaatrobuust gemaakt worden, zodat het beter om kan gaan met droogte en piekneerslag. De strategieën van de gebiedspartners rond klimaatadaptatie zijn gevat in de volgende documenten:

- Deltaplan Ruimtelijke adaptatie
- Klimaatadaptatie Brabant
- Klimaatplan provincie Limburg (B)
- Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda Bergeijk
- Klimaatactieplan 2020 – 2030 Lommel (B)

Meerdere gemeentes zijn bezig met het opstellen van hun uitvoeringsagenda of hebben doelen geborgd in bijvoorbeeld de omgevingsvisie. Zie voor meer informatie over klimaat de volgende viewers:

- Klimaatonderlegger
- Klimaatopgaven Noord-Brabant
- Klimaateffectatlas

Cultuur en Erfgoed

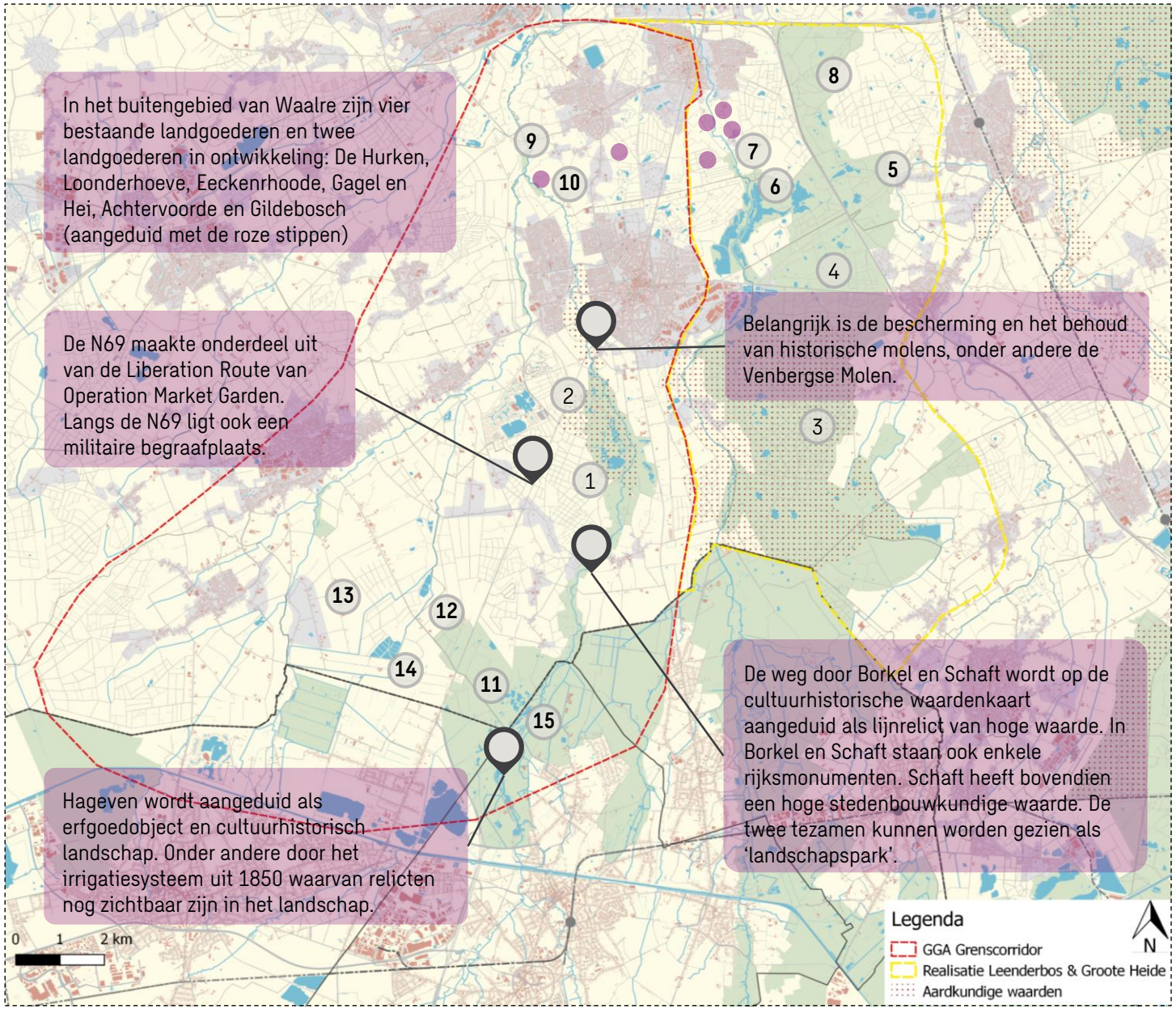

Vanaf het moment dat men vroeger de heidevelden begon te ontginnen, zijn er veel vennen verdwenen. De arme ontgonnen gronden werden voornamelijk gebruikt om vee te laten grazen en voor (dennen)bosbouw. Tegenwoordig kunnen we met onze huidige kennis en technologie een grote diversiteit aan gewassen op deze bodem laten groeien. Zo ook het graan wat gebruikt wordt in de Trappist Achel, wat sinds 1850 gebrouwen wordt door de monniken gemeenschap van de Achelse Kluis.
Belangrijk historisch groen en cultuurlandschap binnen de grenscorridor met daaraan gekoppeld ook veelal aardkundige waarden is weergegeven op de kaart hiernaast.

1. Beekdal van de Dommel (+ Aardkundige waarden)
2. Woeste gronden De Malpie (+ Aardkundige waarden)
3. Leenderbos en Groote Heide (+ Aardkundige waarden)
4. Landgoed Valkenhorst
5. Groote Heide; Drooge meerven (+ Archeologische monument)
6. Visvijvers bij Valkenswaard
7. Akkercomplex Achtereind
8. Groote Heide; Klein Huisven (+ Archeologische monument)
9. Loon (+ Archeologische monument)
10. Akkercomplex Loonse Akkers
11. De Plateaux
12. Beekerheide
13. Enderheide en Maaijerheide
14. Maayerheide (+ Archeologische monument)
15. Cultuurhistorisch vloeiweidesysteem (kandidaat Unesco)

Recreatie

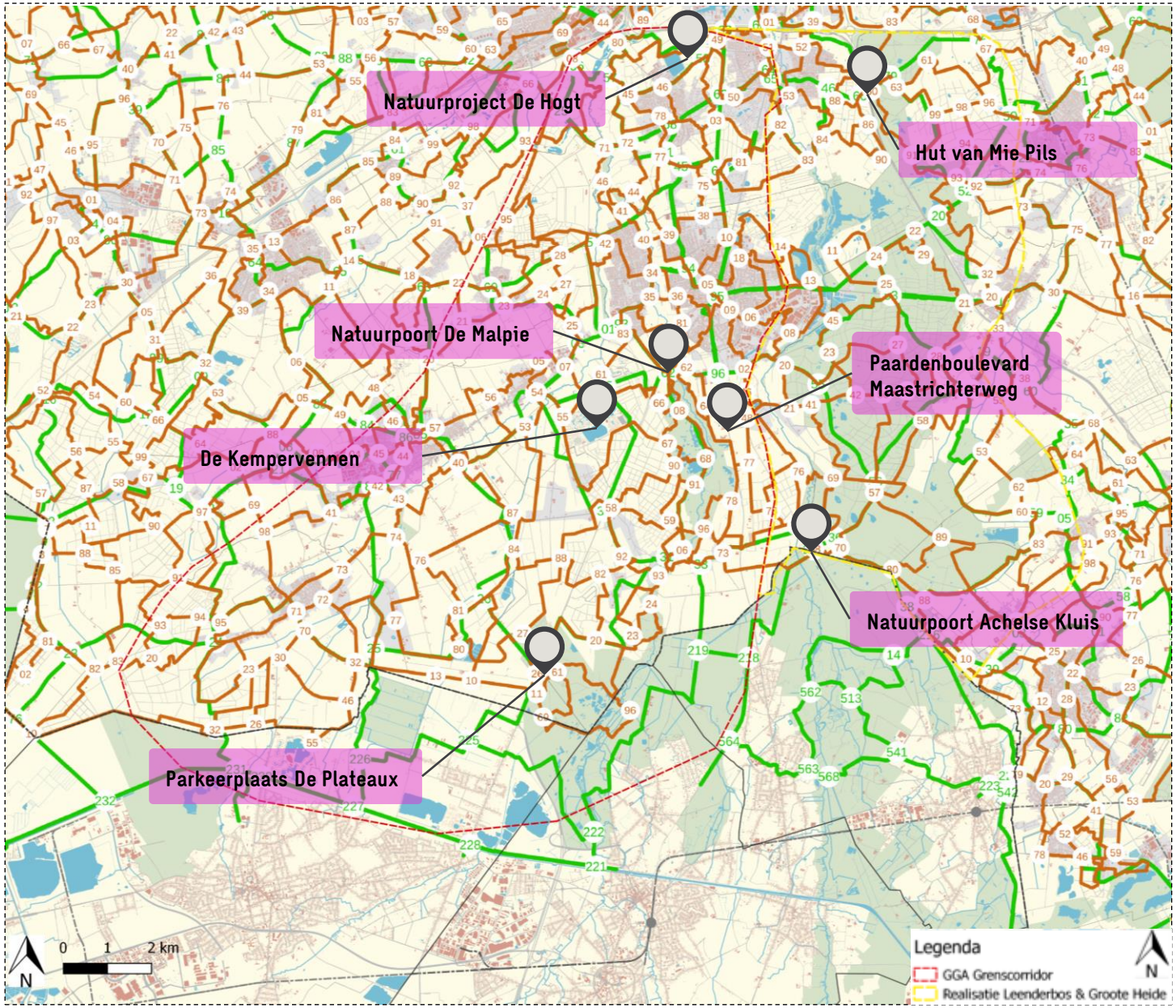

Belangrijkste ontwikkelingen en aandachtspunten

- Zandwinning die niet meer voor dit doel wordt gebruikt zal in België worden omgezet naar recreatie. Zie als voorbeeld Sahara Lommel.
- De ecologische verbindingszone en paardenboulevard langs de Maastrichterweg conflicteren.
- Recreatie moet zorgvuldig gezoneerd worden, bijvoorbeeld intensief vs extensief.
- Kanovaart moet enkel daar waar het kan, waar de natuur het kan dragen.
- De toegankelijkheid van natuurgebieden is zeer belangrijk, onder andere voor de gezondheid.
- De toename aan woningen als onderdeel van de verstedelijkingsopgave in de SGE zal zorgen voor extra druk op recreatieve functies in de natuur.
- Voorzien van extensieve recreatie is belangrijk.
- Uitvoeringsprogramma Dommelland Valkenswaard.

Recreatieve poorten of aantrekkers

De natuurgebieden binnen de Grenscorridor zijn voorzien van natuurpoorten waar je kunt parkeren en die voorzien zijn van nuttige informatie over het gebied:

- Parkeerplaats De Plateaux
- Achelse Kluis
- Venbergse Molen / De Malpie

Het gebied kent bovendien een uitgebreid grensoverschrijdend wandel- en fietsnetwerk. Ook wordt het gebied doorsneden door enkele lange afstandswandelingen en streekroutes.

Economie

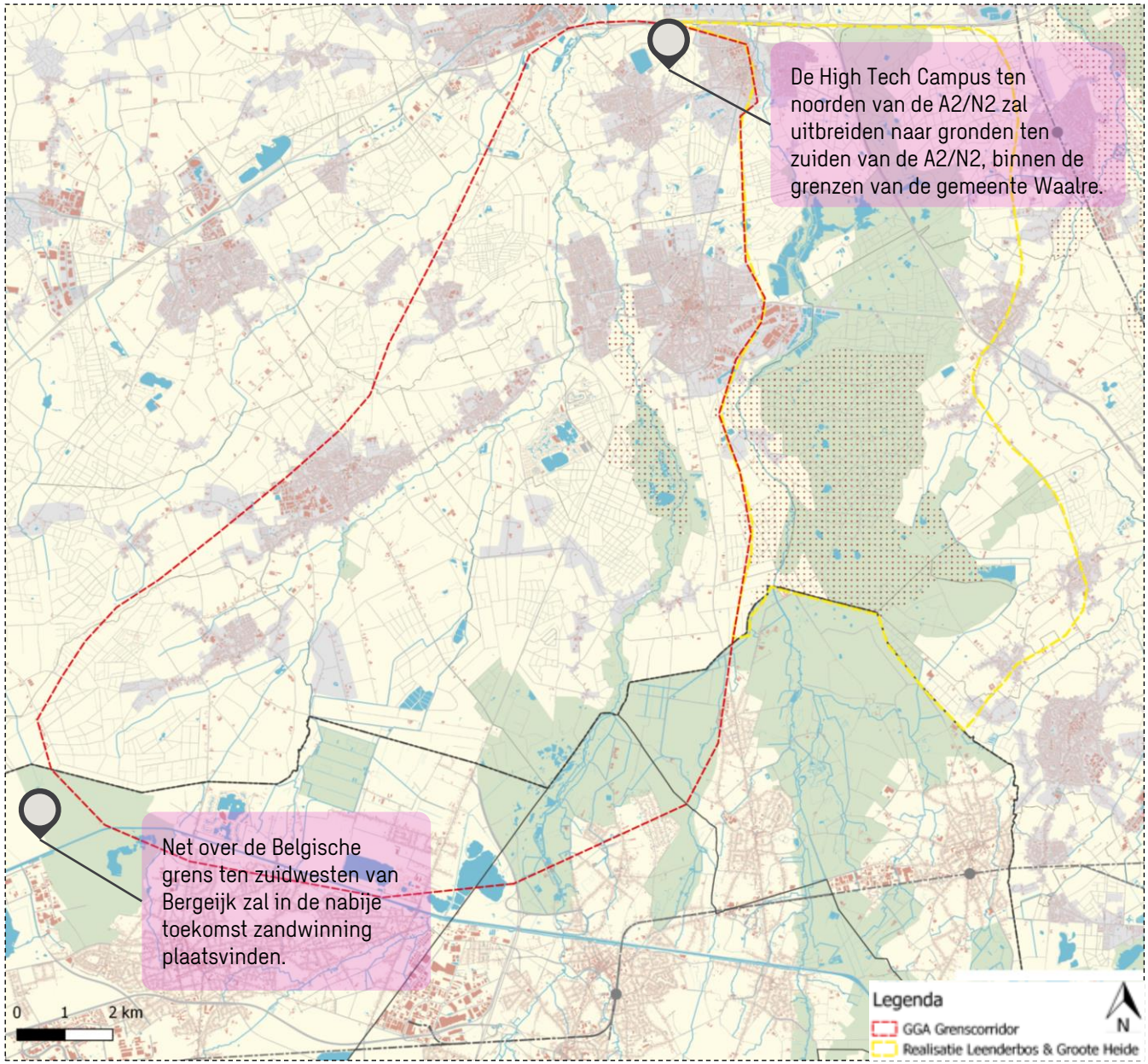

Beleid (regionaal en gemeentelijk)

- Programmeringsafspraken bedrijventerreinen (2016, actualisatie in 2020 voorzien)
- Programmering kantoren (2013, actualisatie in 2020 voorzien)
- Regionale detialhandelsvisie (2015)
- Heldere strategie voor sterke werklocaties in Waalre (2019, niet vastgesteld)
- Toetsingskader dag- en verblijfsrecreatie Bergeijk (2022)
- Kempenvisie Vrijetijdseconomie
- Economisch ActiePlan Bergeijk 2014-2018
- Kempische bedrijventerreinenafspraken 2020
- Economisch beleid 2017 – 2020 Valkenswaard
- Economisch Actieprogramma Valkenswaard

Belangrijkste ontwikkelingen

- ASML in Veldhoven is flink aan het uitbreiden met een toename van een flink aantal arbeidsplaatsen. Dit heeft effecten op de vraag naar woningen in omliggende gemeentes, waaronder Bergeijk, Waalre en Valkenswaard, maar het trekt ook mensen uit de grensgemeentes in België aan.
- Waalre: De gemeente Waalre wil graag een bijdrage leveren aan de Brainport ambities
- Valkenswaard: Op dit moment heeft de gemeente geen grond op bedrijventerreinen in de verkoop. Alle bedrijfskavels zijn uitgegeven. Dit zal op de korte termijn ook niet veranderen. Wel wordt een afweging gemaakt of en waar uitgifte van bedrijventerrein wenselijk is.
- Bergeijk: Goede mobiliteit is belangrijk voor een goede economie. De Kempengemeenten hebben daarom de Mobiliteitsstrategie de Kempen opgesteld.
- Lommel: De ontwikkeling van de Noord-Zuid Limburg, een opwaardering van de verbinding tussen het noorden van de provincie Limburg en Hasselt. Er komt onder meer een elektrische trambus die het gebied beter ontsluit richting het zuiden.

Mobiliteit

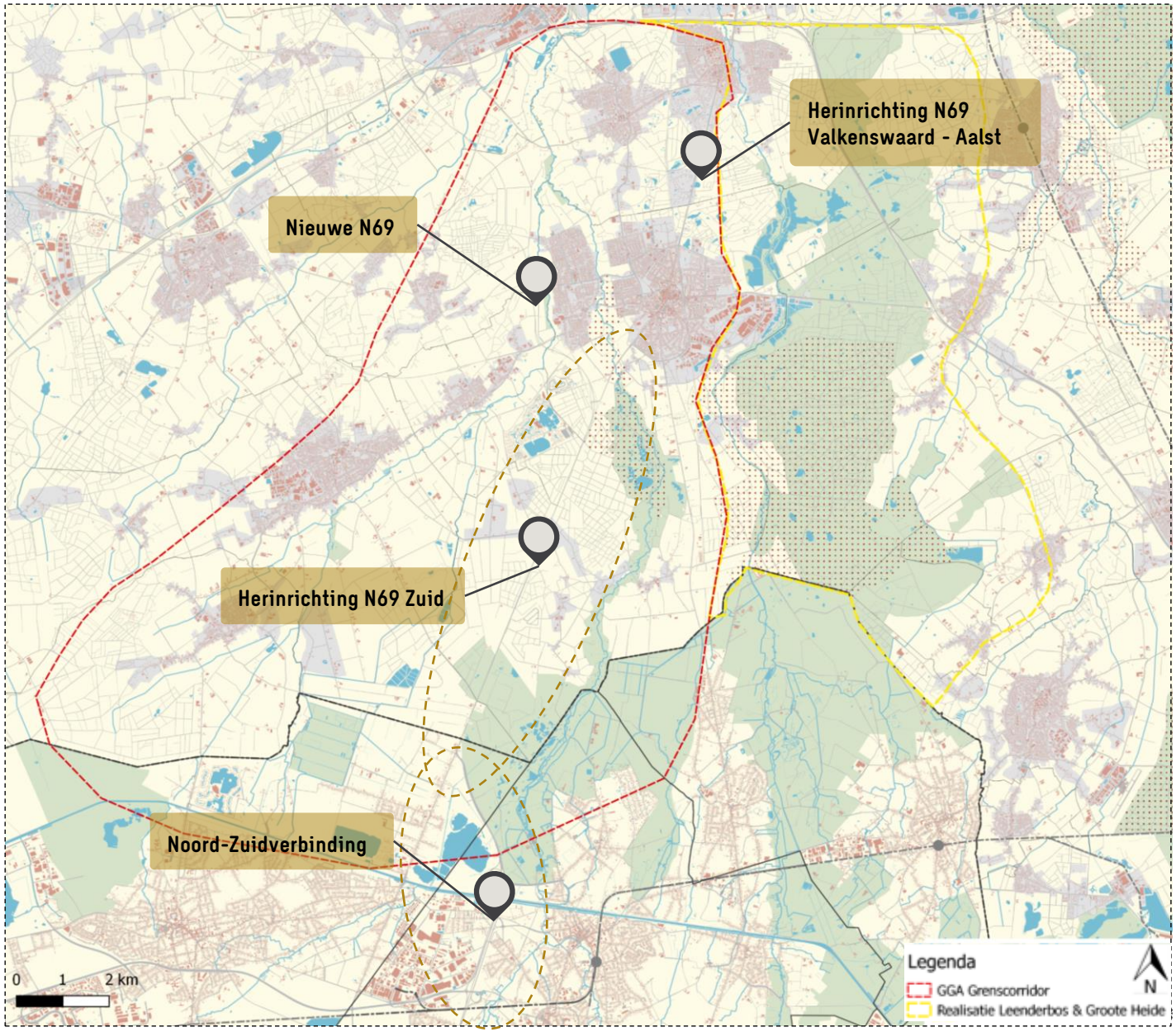

Belangrijkste ontwikkelingen en aandachtspunten

- Bestuurlijke overleggen MIRT
- Noord-Zuid Limburg: vaststelling voorkeursbeslissing en start uitwerkingsfase
- In gebruik name Nieuwe N69 in oktober 2021
- Uitvoering nulplusmaatregelen project Grenscorridor N69
- Reconstructie Westerhovenseweg
- Planstudie Herinrichting N69-Zuid als belangrijk knelpunt: momenteel on hold.
- Duurzaam door Waalre:
  - Herinrichting Eindhovenseweg tussen Valkenswaard en Aalst
  - Traverse Waalre-Dorp (zuidelijk deel is reeds uitgevoerd)
  - Vitaal Dorpshart Aalst
- HOV-hubs en parkeren Valkenswaard
- Ontwerplab Gezonde Duurzame Leefomgeving: zoektocht naar regionale mobiliteitshubs

Mobiliteitsbeleid

- Mobiliteitsbeleid 2022 Valkenswaard: verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid
- Position paper: De groene bakermat van Brainport: gezonde duurzame leefomgeving (Eindhoven, Waalre, Valkenswaard, 2020)
- Gemeentelijke Visie Mobiliteit 2019 – 2022 Bergeijk
- Mobiliteitsstrategie De Kempen van de vier Kempengemeenten, waaronder Bergeijk
- Fietsambitie Bergeijk
- Beleidsplan openbare laadinfrastructuur 2019-2022
- Mobiliteitsplan Lommel

Energie

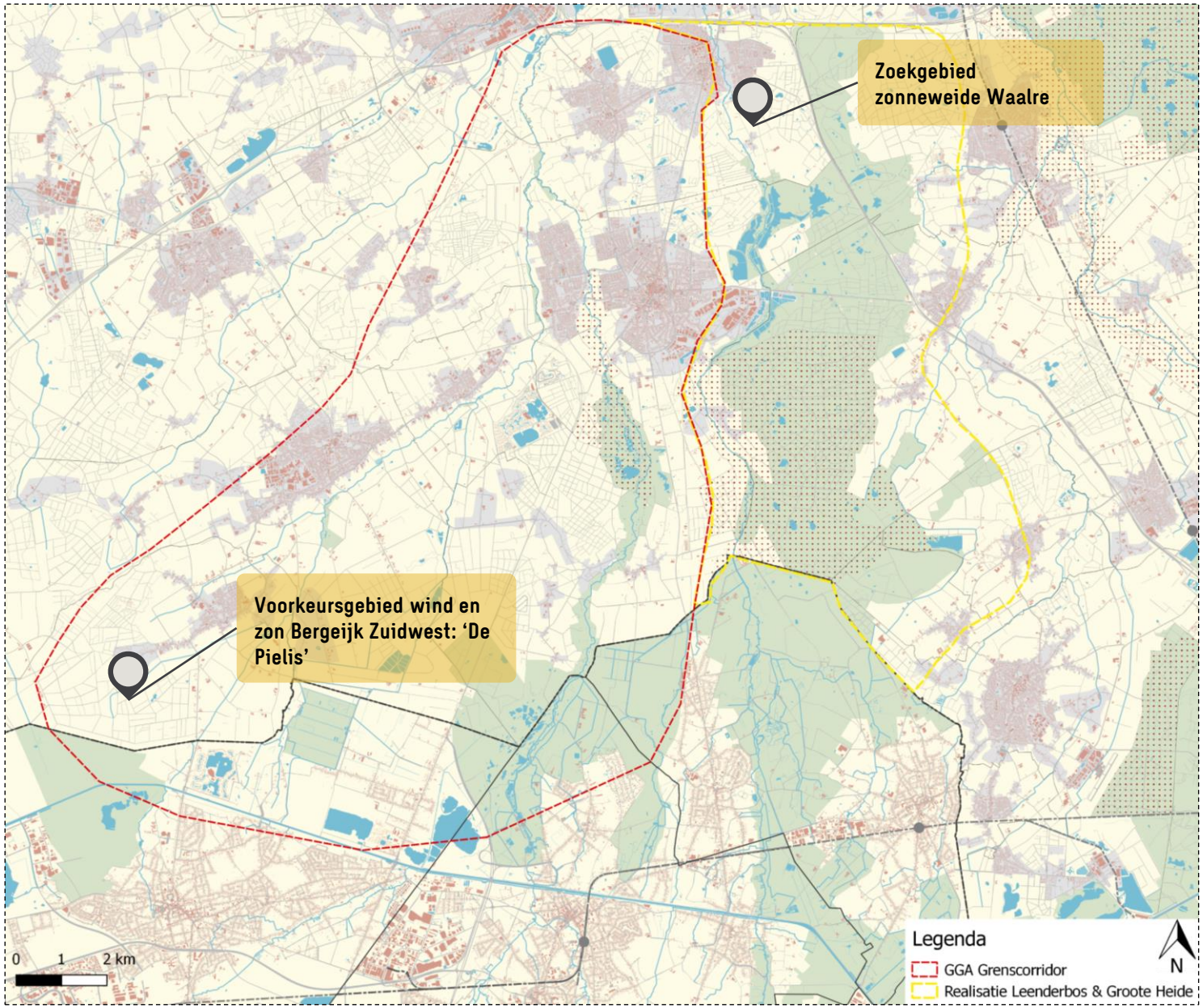

Beleid Energie

- Klimaatakkoord: In het akkoord staan meer dan 600 afspraken om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. In 2030 komt 70 procent van alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen. Dat gebeurt met windturbines op zee, op land en met zonnepanelen op daken en in zonneparken. Tegelijk groeit de vraag naar elektriciteit. Auto's worden elektrisch, de industrie vervangt olie en gas door schone stroom. Gebouwen gaan van het gas af en zullen meer stroom nodig hebben voor verwarmen en koken. Omdat de stroomvoorziening meer afhankelijk wordt van het grillige weer zijn veel maatregelen nodig om de levering betrouwbaar te houden.
- RES Metropoolregio Eindhoven
- Maatschappelijk beleid grootschalige zonne- en windenergie Valkenswaard: dit beleid geeft een uitvoeringskader waarbinnen de gemeente moet zoeken naar de beste locatie voor zonne- en windparken
- Transitievisie Warmte Waalre: In 2030 heeft 75% van de gebouwen in Waalre minimaal label-B
- Milieuvisie Bergeijk 2020-2029
- Beleid Grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen: Vanuit de ruimtelijke strategie voor concentratie hebben gecombineerde zonne- en windparken in het bijzonder de voorkeur.
- Klimaatactieplan 2020-2030 Lommel: In dit actieplan zijn ook acties opgenomen rond klimaatmitigatie met de lokale productie van hernieuwbare energie

Ruimtelijke ontwikkelingen

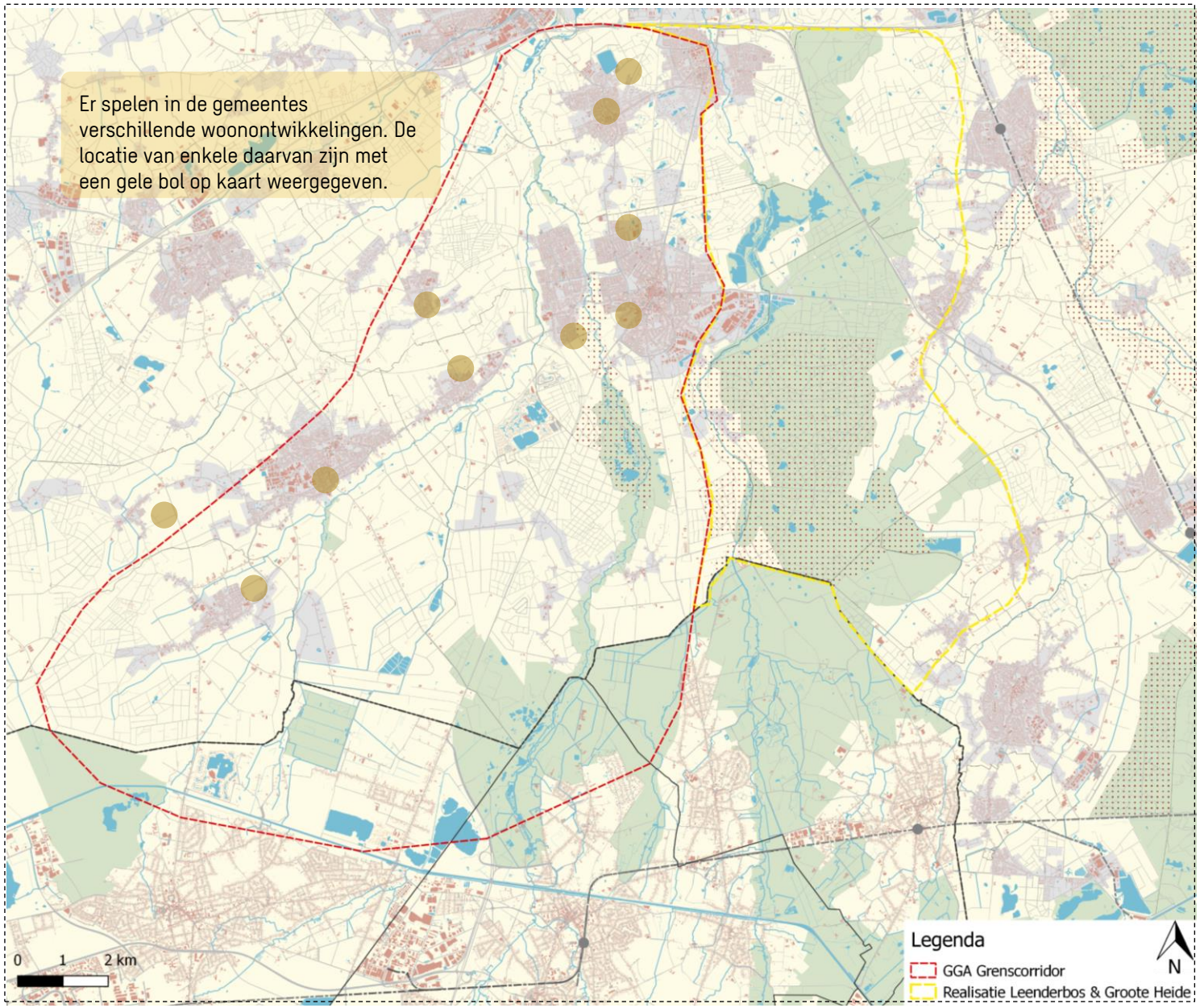

Bekende ontwikkelingen

De verschillende woonontwikkelingen die spelen zijn weergegeven op de hiernaast weergegeven kaart.

- Verschillende inbreidingslocaties in Bergeijk, waarbij rekening wordt gehouden met het dorpse karakter van de gemeente.
- Extra woningbouw ten noorden van Waalre-Dorp, nabij het Gat van Waalre
- Inbreidingslocaties in de kernen van Waalre en Aalst

Beleid ruimtelijke ordening

- Omgevingsvisie Waalre: Hierin staan de ambities, kernopgaven en ruimtelijke keuzes voor de leefomgeving van Waalre tot 2040.
- Omgevingsvisie Valkenswaard
- Omgevingsvisie Bergeijk: Om vanuit de gemeente richting te geven aan de toekomstige ontwikkeling is een omgevingsvisie opgesteld. Hierin kijkt de gemeente tien tot twintig jaar vooruit.
- Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Lommel (GRS): Het GRS vormt de basis om te komen tot een bewuste en samenhangende visie voor Lommel, teneinde een doordacht en kwalitatief ruimtelijk beleid te kunnen voeren.
- Provinciaal ruimtelijk structuurplan Limburg (RSPL): geeft een langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling van Limburg. Het legt geen concrete bestemmingen vast voor bepaalde percelen.

Voetnoot: In najaar moeten gemeentes plannen indienen voor de verstedelijkingsopgave. Een nadere uitwerking van woonontwikkelingen moet afgestemd worden met de gemeente zodra daar meer duidelijkheid over is.

Totaalopgave Gebiedsimpuls Grenscorridor N69

De totale gebiedsogave voor de Grenscorridor N69 omvat naast de aanleg van de nieuwe verbindingsweg N69, welke in oktober 2021 werd geopend voor verkeer, ook maatregelen om de ruimtelijke kwaliteit van het gebied te verbeteren. Hiervoor is een integraal gebiedsplan opgesteld. Voor de financiering van deze maatregelen zijn verschillende subsidieregelingen beschikbaar voor natuur, water en landbouw. Op onderstaande kaart zijn enkele gebiedsmaatregelen zichtbaar.

Deelgebied Dommel Noord
- Trekker: Waalre
- Partners: Veldhoven en Natuurmonumenten
- Omvang programma: € 1,6 mln (raming 2021)
- 13 projecten

Deelgebied Dommel Zuid
- Trekker: Valkenswaard
- Partners: Waalre en Natuurmonumenten
- Omvang programma: € 0,7 mln (raming 2021)
- 10 projecten

Deelgebied Einderheide
- Trekker: Bergeijk
- Partners: nvt
- Omvang programma: € 1,3 mln (raming 2021)
- 8 projecten

Deelgebied Keersop
- Trekker: Waterschap de Dommel
- Partners: Valkenswaard, Natuurmonumenten en Bergeijk
- Omvang programma: € 3,6 mln (raming 2021)
- 18 projecten

Deelprogramma Wandel- en fietspaden
- Trekker: Bergeijk
- Partners: Eersel
- Omvang programma: € 4,3 mln. (raming 2021)
- 3 projecten

Deelgebied De Run
- Trekker: Waterschap de Dommel
- Partners: Eersel, Veldhoven en Bergeijk
- Omvang programma: € 3,7 mln. (raming 2021)
- 19 projecten

Deelprogramma Landbouw
- Trekker: ZLTO
- Partners: individuele boerenbedrijven
- Omvang programma: € 350.000 (raming 2021)
- 2 projecten

Dit deelprogramma is ondergebracht in een begrotingssubsidie (t.b.v. landbouw in Grenscorridor gebied): nog €1,9 mln. nader te bepalen (ook in GGA Grenscorridor gebied).

Gebiedspartners GGA Grenscorridor

De gebiedsgerichte aanpak voor de Grenscorridor komt tot stand door een samenwerking tussen verschillende partijen in het gebied. Trekkers van het proces zijn Waterschap De Dommel en Provincie Noord-Brabant. Aangezien het gebied omvangrijk is, zijn er veel verschillende partijen betrokken. Deze worden in onderstaand overzicht opgesomd.

Waterschap De Dommel

Provincie Noord-Brabant

Vlaamse overheid

ZLTO

staatsbosbeheer

Natuurmonumenten

GEMEENTE WAALRE

Gemeente Bergeijk

GEMEENTE VALKENSWAARD

Lommel PURE ENERGIE

Nog te bevestigen gebiedspartners:

provincie Limburg

pelt

STAD Hamont-Achel GRENZELOZE CHARME

brabant Water